

تحلیل جامع مشارکت بخش خصوصی در زیرساخت‌ها - سال ۲۰۲۳

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده‌پژوهی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده‌پژوهی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

تحلیل جامع مشارکت بخش خصوصی در زیرساخت‌ها – سال ۲۰۲۳

(این گزارش، ترجمه گزارش "گزارش سالانه مشارکت بخش خصوصی در زیرساخت‌ها ۲۰۲۳" از بانک جهانی است.)

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس کنید:

Economic_research@tccim.ir

اردیبهشت ۱۴۰۳

مواضع این گزارش، الزاماً مواضع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران نیست.
استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

32,500 KGS
71,500 LBS
6,640 KGS
14,670 LBS
63,210 KGS
2,700 CUFT
CAUTION
9'6"
HIGH

32,500 KGS
71,500 LBS
6,640 KGS
14,670 LBS
63,210 KGS
2,700 CUFT
MAX. GROSS
TARE
NET

فهرست

۶	۱. مقدمه
۷	۲. خلاصه مدیریتی
۱۰	۳. مروری بر کلیات
۱۲	۴. پراکندگی جغرافیایی و روندهای سرمایه‌گذاری
۱۴	۱.۴. آسیای شرقی و اقیانوسیه
۱۷	۲.۴. اروپا و آسیای مرکزی
۱۸	۳.۴. آمریکای لاتین و دریای کارائیب
۲۰	۴.۴. خاورمیانه و شمال آفریقا
۲۲	۵.۴. جنوب آسیا
۲۳	۶.۴. مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا
۲۶	۵. سرمایه‌گذاری در کشورهای عضو انجمن توسعه بین‌المللی
۲۷	۶. روندهای سرمایه‌گذاری در بخش‌ها
۲۹	۱.۶. بخش انرژی
۲۹	۲.۶. تولید برق
۳۲	۳.۶. حمل‌ونقل
۳۳	۱.۳.۶. جاده‌ها
۳۳	۲.۳.۶. راه‌آهن
۳۳	۳.۳.۶. بنادر
۳۳	۴.۳.۶. فرودگاه‌ها
۳۴	۵.۳.۶. ایستگاه‌های شارژ الکتریکی
۳۵	۴.۶. آب و فاضلاب
۳۵	۵.۶. پسماند شهری
۳۶	۶.۶. فناوری اطلاعات و ارتباطات

۳۷

۳۷

۳۹

۴۱

۴۳

۴۵

۷. روندهای تأمین مالی

۱.۷. حمایت مؤسسات مالی توسعه و اعتبار صادراتی

۲.۷. حمایت‌های تضمینی مؤسسات مالی توسعه و اعتبار صادراتی

۳.۷. ترکیب تأمین مالی

۸. توصیه‌های سیاستی

۹. منابع

۱. مقدمه

با گسترش فعالیت‌های اقتصادی، رشد سریع جمعیت، و تقاضای روزافزون برای خدمات عمومی با کیفیت‌تر، نقش زیرساخت‌های مدرن و کارآمد در تأمین نیازهای جوامع به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. زیرساخت‌ها، به‌ویژه در حوزه‌های حمل‌ونقل، انرژی، فناوری اطلاعات، و خدمات شهری، شریان حیاتی اقتصاد ملی به شمار می‌روند و عامل کلیدی در بهبود بهره‌وری، ارتقای سطح رفاه اجتماعی، و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی محسوب می‌شوند. کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه به‌طور یکسان دریافته‌اند که سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های کارآمد، نه تنها هزینه‌های اقتصادی را کاهش می‌دهد، بلکه توانایی رقابت‌پذیری در بازارهای جهانی را نیز بهبود می‌بخشد.

با این حال، تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی همواره یکی از چالش‌های اساسی دولت‌ها بوده است. محدودیت منابع عمومی و پیچیدگی فزاینده پروژه‌های زیربنایی باعث شده تا بسیاری از کشورها به دنبال روش‌های نوین برای جذب سرمایه و ارتقای کارایی باشند. در این میان، مشارکت بخش خصوصی در زیرساخت‌ها (PPI)^۱ به‌عنوان یکی از مؤثرترین رویکردها مطرح شده است. مدل‌های مختلف PPI، با تلفیق توانمندی‌های مالی، مدیریتی، و فنی بخش خصوصی با حمایت دولت‌ها، توانسته‌اند نه تنها فشار مالی بر بودجه‌های دولتی را کاهش دهند، بلکه کیفیت، پایداری، و نوآوری در اجرای پروژه‌ها را نیز بهبود بخشند.

تجربه نشان داده است که سرمایه‌گذاری‌های PPI، با ایجاد رقابت در بازارها، انتقال فناوری‌های نوین، و بهره‌گیری از بهترین رویه‌های مدیریتی، موجب بهبود عملکرد اقتصادی و اجتماعی کشورها شده‌اند. با این حال، این رویکرد نیازمند چارچوب‌های قانونی مناسب، سیاست‌های شفاف، و مدیریت اثربخش ریسک‌ها است تا بتواند نتایج مطلوبی به‌همراه داشته باشد.

این گزارش، ضمن بررسی عملکرد سرمایه‌گذاری‌های PPI در سال ۲۰۲۳، به تحلیل روندهای جاری، دستاوردهای اصلی، و چالش‌های پیش‌رو در این حوزه می‌پردازد. همچنین، نگاهی جزئی‌تر به بخش‌های مختلف زیرساختی و مناطق جغرافیایی خواهد داشت، تا تصویر جامع و دقیقی از وضعیت فعلی و فرصت‌های آینده ارائه دهد. در نهایت، این تحلیل‌ها می‌توانند مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری‌های آگاهانه‌تر و برنامه‌ریزی‌های بلندمدت‌تر در حوزه توسعه زیرساخت‌ها باشند.

^۱ Private Participation in Infrastructure (PPI)

۲. خلاصه مدیریتی

در سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی در زیرساخت‌ها به میزان ۸۶ میلیارد دلار رسید. اگرچه این رقم نسبت به ۹۱.۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ کاهش یافت، اما از میانگین پنج‌ساله گذشته (۲۰۱۸-۲۰۲۲) که ۸۵.۵ میلیارد دلار بود، اندکی فراتر رفت. همچنین، تعداد پروژه‌های اجرایی PPI در این سال از ۲۶۰ پروژه در سال ۲۰۲۲ به ۳۲۲ پروژه افزایش یافت، که نشان از رشد علاقه و مشارکت بخش خصوصی در این حوزه دارد.

یکی از نکات برجسته این سال، افزایش تعداد کشورهایی بود که تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری^۲ PPI را پذیرفتند. تعداد این کشورها در سال ۲۰۲۳ به ۶۸ کشور رسید، که نسبت به ۵۴ کشور در سال ۲۰۲۲ و میانگین پنج‌ساله گذشته (۵۰ کشور) رشد چشمگیری را نشان می‌دهد. برخی کشورها، مانند گینه بیسائو، لیبی، پاپوآ گینه نو، سائو تومه و پرنسپ، و سورینام، پس از بیش از یک دهه، معاملات جدیدی را ثبت کردند، که این امر به گسترده‌تر شدن دامنه جغرافیایی مشارکت PPI کمک کرد.

از منظر بخش‌های مختلف، حوزه انرژی پیمانه سرمایه‌گذاری‌ها بود و ۷۳ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌ها را به خود اختصاص داد. سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر به‌طور قابل‌توجهی افزایش یافت و ۸۹ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌های بخش انرژی را شامل شد. در مقابل، بخش حمل‌ونقل کاهش محسوسی را تجربه کرد و سرمایه‌گذاری‌ها در این بخش به ۱۳.۸ میلیارد دلار محدود شد، در حالی که در سال گذشته این رقم ۵۸.۵ میلیارد دلار بود. با این حال، بخش بنادر با افزایش دوبرابری سرمایه‌گذاری‌ها به ۴.۹ میلیارد دلار رسید و توجه سرمایه‌گذاران را به خود جلب کرد.

از نظر جغرافیایی، منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام بیشترین سرمایه‌گذاری‌ها را جذب کرد و با ۵۱.۴ میلیارد دلار، رشد ۲۸ درصدی را نسبت به سال قبل تجربه کرد. همچنین، خاورمیانه و شمال آفریقا نیز افزایش چشمگیری در سرمایه‌گذاری‌ها داشت و به ۲.۹ میلیارد دلار رسید. در مقابل، مناطق جنوب آسیا و آمریکای لاتین و دریای کارائیب با کاهش قابل‌توجه سرمایه‌گذاری‌ها مواجه شدند.

حمایت مؤسسات مالی توسعه و اعتبار صادراتی در سال ۲۰۲۳ نقش برجسته‌ای ایفا کرد. این مؤسسات در ۴۰ درصد از پروژه‌های PPI مشارکت داشتند، که نسبت به سال‌های گذشته رشد قابل‌ملاحظه‌ای داشت. در عین حال، تأمین مالی از منابع خصوصی نیز تقویت شد و سهم آن از ۵۰ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۶۷ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافت.

در مجموع، تحلیل‌های این گزارش نشان می‌دهد که علیرغم چالش‌های موجود، حوزه PPI همچنان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای تأمین مالی و اجرایی زیرساخت‌ها مطرح است. روندهای نوظهور، مانند تمرکز بیشتر بر انرژی‌های تجدیدپذیر و فناوری‌های نوین، همراه با افزایش مشارکت جغرافیایی و حمایت مؤسسات مالی بین‌المللی، این امید را به‌وجود می‌آورد که سرمایه‌گذاری‌های PPI بتوانند به‌طور مؤثری به تسریع توسعه زیرساخت‌های پایدار در سراسر جهان کمک کنند.

^۲ "investment commitment" – این عبارت به تعهدات مالی یا قراردادی اشاره دارد که یک سرمایه‌گذار برای سرمایه‌گذاری در یک پروژه، شرکت یا دارایی خاص انجام می‌دهد.

نکات کلیدی

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری

۸۶.۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳

۵٪ کمتر از سال ۲۰۲۲ (۹۱.۳ میلیارد دلار)

۱٪ بیشتر از میانگین پنج‌ساله گذشته (۸۵.۵ میلیارد دلار)

در مقایسه با ۵۴ کشور در سال ۲۰۲۲، تعداد کشورهای دارای PPI به ۶۸ کشور رسید.

۲۸٪

منطقه آسیای شرقی و اقیانوسیه در سال ۲۰۲۳ مجموعاً ۵۱.۴ میلیارد دلار تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری ثبت کرد که نسبت به سال گذشته ۲۸ درصد و نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته ۴۷ درصد رشد نشان می‌دهد. این افزایش عمدتاً به دلیل رشد قابل توجه سرمایه‌گذاری‌ها در چین و فیلیپین بوده است.

۴٪

در منطقه اروپا و آسیای مرکزی، تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری به مبلغ ۴.۱ میلیارد دلار ثبت شد که نسبت به سال گذشته ۴ درصد افزایش داشته است؛ اما در مقایسه با میانگین پنج‌ساله گذشته، کاهش ۴۸ درصدی را نشان می‌دهد. این کاهش عمدتاً به افت سرمایه‌گذاری‌ها در کشورهای روسیه، اوکراین و ترکیه مرتبط است.

۴۳٪

آمریکای لاتین و دریای کارائیب ۱۵.۸ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری جذب کرد که نسبت به سال گذشته ۴۳ درصد و نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته ۲۷ درصد کاهش داشته است. این کاهش عمدتاً به دلیل کاهش قابل توجه سرمایه‌گذاری خصوصی در برزیل و مکزیک بوده است.

۱۰۴٪

سرمایه‌گذاری‌های PPI در خاورمیانه و شمال آفریقا به ۲.۹ میلیارد دلار رسید، که نسبت به سال گذشته ۱۰۴ درصد و نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته ۳۷ درصد رشد نشان می‌دهد. مصر نقش اصلی را در این افزایش سرمایه‌گذاری در منطقه ایفا کرد.

۴۰٪

سرمایه‌گذاری‌های جنوب آسیا در سال گذشته به ۸.۲ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال قبل ۴۰ درصد و نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته ۳۲ درصد کاهش داشت. در این میان، سریلانکا تنها کشوری بود که این روند کاهشی شامل حال آن نشد.

۲۴٪

منطقه جنوبی صحرای بزرگ آفریقا ۳.۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری جذب کرد که نسبت به سال گذشته ۲۴ درصد و نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته ۴۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. این کاهش را نمی‌توان به یک کشور خاص نسبت داد، زیرا بسیاری از کشورهای منطقه کاهش سرمایه‌گذاری را تجربه کردند.

آب و فاضلاب

سرمایه‌گذاری در بخش آب به یک‌سوم میزان سال ۲۰۲۲ کاهش پیدا کرد و نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته ۶۴ درصد افت داشت.

انرژی و منابع تجدیدپذیر

بخش انرژی تقریباً سه‌چهارم کل سرمایه‌گذاری‌های جهانی PPI را به خود اختصاص داد. در سال ۲۰۲۳، ۹۷ درصد پروژه‌های تولید برق تجدیدپذیر بودند، در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۲، ۹۴ درصد و در میانگین پنج‌ساله گذشته ۹۳ درصد بود.

حمل و نقل

سرمایه‌گذاری در بخش حمل و نقل ۷۶ درصد نسبت به سال ۲۰۲۲ و ۶۹ درصد نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته کاهش یافت. چین و هند، که از پیشروان سستی سرمایه‌گذاری جاده‌ای هستند، کاهش چشمگیری را گزارش کردند.

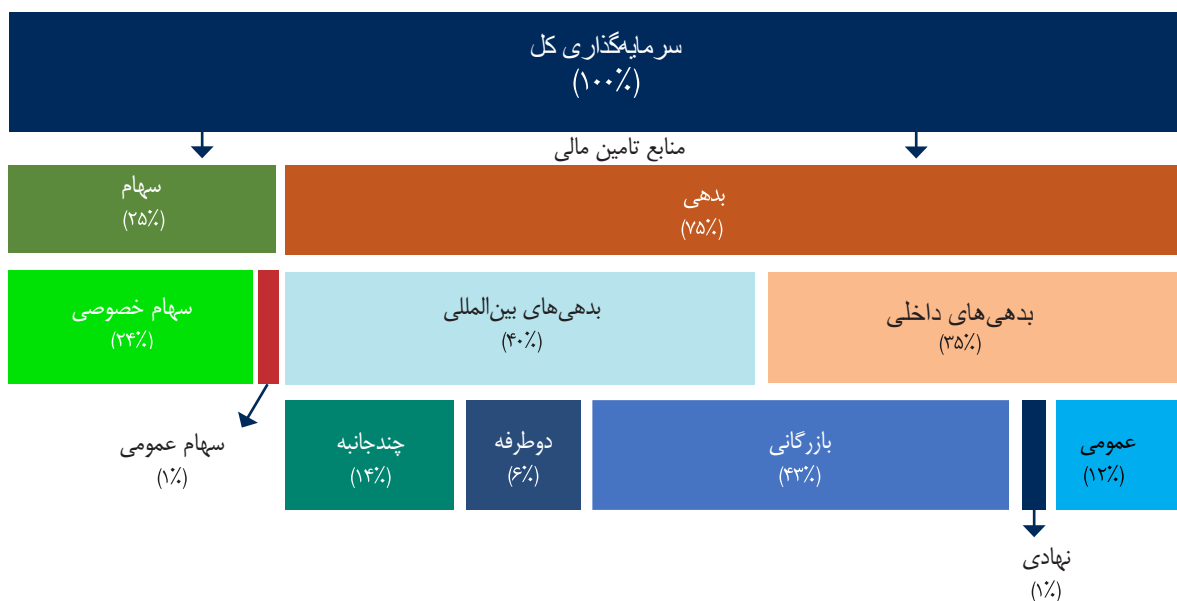
پسماند شهری

سرمایه‌گذاری‌ها در بخش پسماند شهری در سال ۲۰۲۳ به ۱۴۶ میلیون دلار در ۱۱ پروژه کاهش یافت. این میزان نسبت به اوج سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۲۲، ۷۹۶ میلیون دلار بود، افت قابل توجهی دارد و پایین‌ترین سطح در پنج سال گذشته را نشان می‌دهد.

منابع تأمین مالی

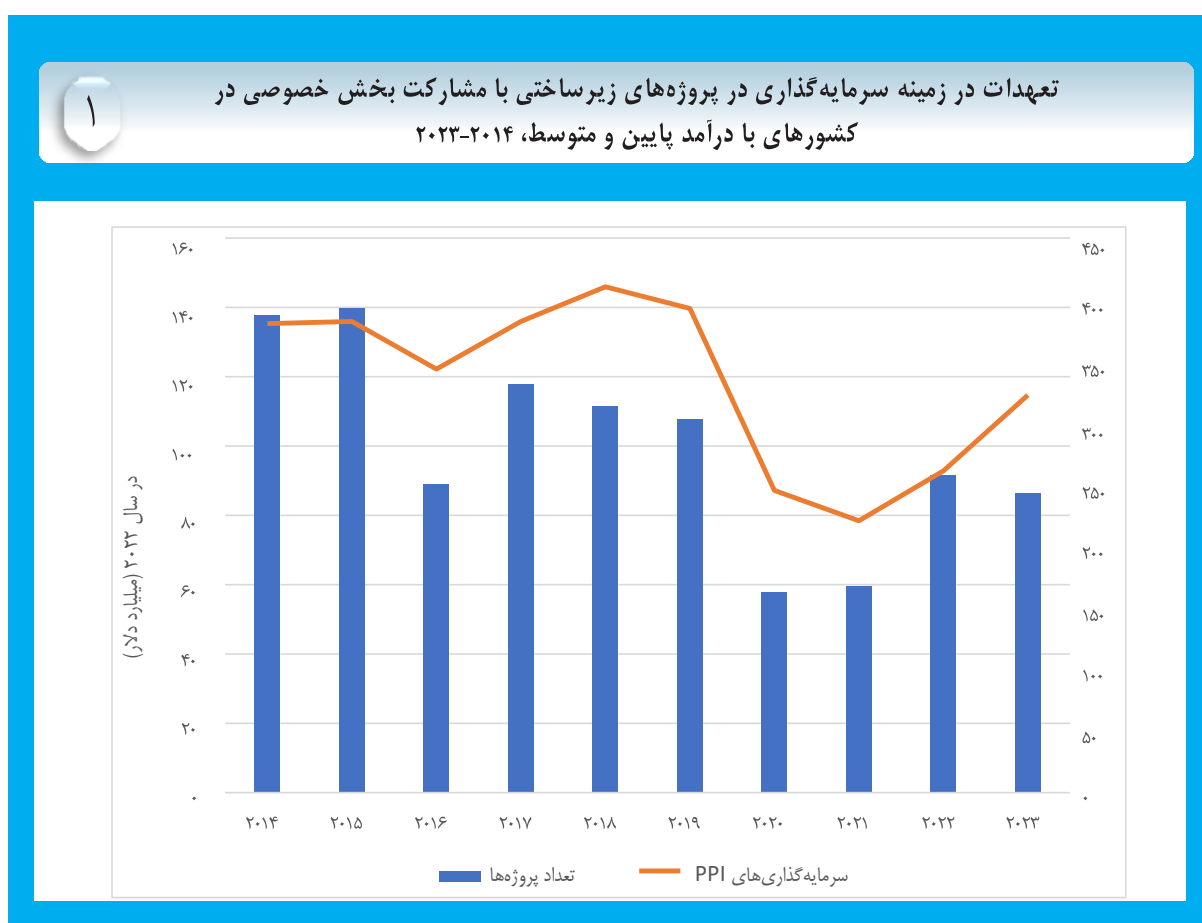
منابع مالی برای پروژه‌های زیرساختی با مشارکت عمومی خصوصی در سال ۲۰۲۳

منبع: بانک جهانی*

۳. مروری بر کلیات

سرمایه‌گذاری‌های PPI در سال ۲۰۲۳ به ۸۶ میلیارد دلار رسید که معادل ۰.۲ درصد از تولید ناخالص داخلی کل کشورهای با درآمد پایین و متوسط (۳۸۸ تریلیون دلار) است. هرچند این رقم کمی کمتر از ۹۱.۳ میلیارد دلار سال ۲۰۲۲ است، اما تعهدات کل در سال ۲۰۲۳ همچنان اندکی بیشتر از میانگین پنج‌ساله گذشته (۸۵.۵ میلیارد دلار در بازه ۲۰۱۸-۲۰۲۲) بود. از نظر تعداد پروژه‌ها، سال ۲۰۲۳ شاهد رشد چشمگیری بود، به‌طوری‌که تعداد پروژه‌ها از ۲۶۰ پروژه در سال ۲۰۲۲ به ۳۲۲ پروژه در سال ۲۰۲۳ رسید که این افزایش همچنین بیشتر از میانگین پنج‌ساله گذشته (۳۰۵ پروژه) بوده است.

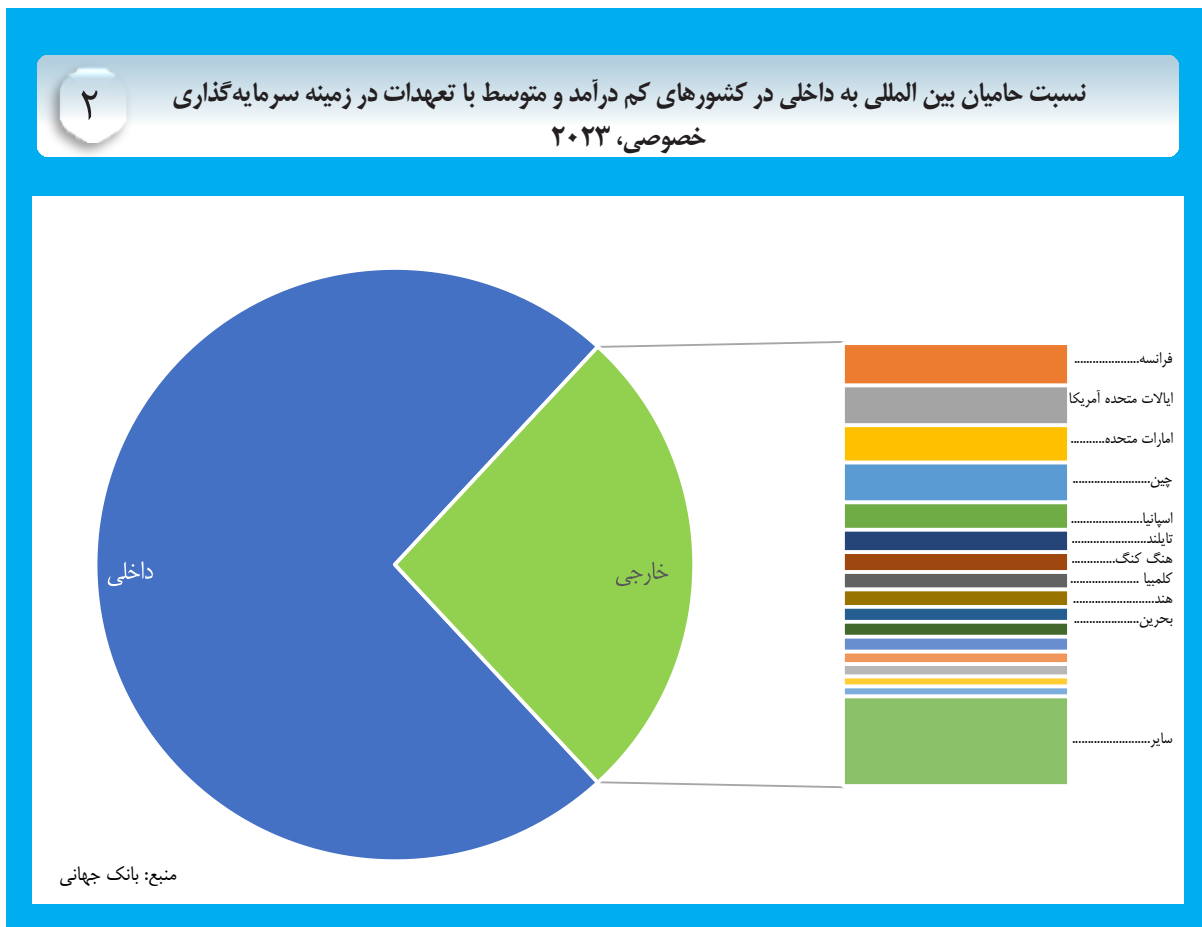

منبع: بانک جهانی

در سال ۲۰۲۳، تعداد کشورهایی که تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری PPI داشتند به ۶۸ کشور افزایش یافت که از ۵۴ کشور در سال ۲۰۲۲ و میانگین پنج‌ساله گذشته (۵۰ کشور در بازه ۲۰۱۸-۲۰۲۲) بیشتر بود. از زمان پاندمی، تعداد کشورهایی که معاملات PPI را گزارش می‌کنند، به‌طور پیوسته افزایش یافته است. نکته قابل‌توجه این است که کشورهای گینه بیسائو، لیبی، پاپوآ گینه نو، سائو تومه و پرنسیپ و سورینام پس از بیش از یک دهه، اولین معاملات سرمایه‌گذاری PPI خود را ثبت کردند. گینه بیسائو، لیبی و پاپوآ گینه نو که کشورهای آسیب‌پذیر، درگیر بحران و شکننده هستند، هرکدام در سال ۲۰۲۳ یک پروژه PPI گزارش کردند.

حامیان مالی داخلی و خارجی

در سال ۲۰۲۳، ۵۲ درصد از پروژه‌های مشارکت عمومی-خصوصی عمدتاً توسط نهادهای خارجی تأمین مالی شدند، که نسبت به ۴۴ درصد ثبت شده در سال ۲۰۲۲ افزایش چشمگیری را نشان می‌دهد (نمودار ۲). این نخستین بار از زمان پاندمی است که تعداد پروژه‌های PPI با حمایت خارجی از پروژه‌های با حمایت داخلی پیشی گرفته است. از نظر حجم سرمایه‌گذاری، ۲۶ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌ها توسط حامیان مالی خارجی انجام شده است، رقمی که همچنان مشابه سال‌های گذشته باقی مانده است.

با این حال، سهم سرمایه‌گذاری‌های خارجی نسبت به تعداد پروژه‌ها کمتر است، زیرا بسیاری از پروژه‌های PPI با حمایت داخلی، به‌ویژه در چین، از مرز یک میلیارد دلار در حجم سرمایه‌گذاری فراتر رفته‌اند. اگر چین را از محاسبات حذف کنیم، ۵۰ درصد از سرمایه‌گذاری‌های PPI توسط حامیان مالی خارجی تأمین شده است. در سال ۲۰۲۳، خاورمیانه و شمال آفریقا^۳ و مناطق جنوبی صحرای بزرگ آفریقا^۴ بیشترین سهم سرمایه‌گذاری خارجی را به خود اختصاص دادند. در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، تمام ۱۴ پروژه مشارکت عمومی-خصوصی توسط شرکت‌های خارجی حمایت شدند، در حالی که در مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا، ۸۳ درصد از کل پروژه‌های PPI با حمایت

^۳ Middle East and North Africa (MENA)

^۴ Sub-Saharan Africa (SSA)

شرکت‌های خارجی اجرا شدند. در مقابل، آسیای شرقی و اقیانوس و آمریکای لاتین و کارائیب^۵ مناطقی بودند که اکثر پروژه‌ها در آن‌ها توسط شرکت‌های محلی پشتیبانی شدند. در منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام، در حالی که در آمریکای لاتین و کارائیب این رقم به ۴۱ درصد رسید تنها یک‌چهارم پروژه‌های PPI توسط شرکت‌های خارجی حمایت شدند. بخش‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات^۶ و انرژی، به عنوان بخش‌هایی با بیشترین تعداد پروژه‌های PPI که توسط نهادهای خارجی حمایت می‌شوند، شناخته می‌شوند. از سوی دیگر، بخش‌های زباله‌های جامد شهری و آب عمدتاً توسط حامیان مالی داخلی تأمین می‌شوند. این امر به احتمال زیاد به دلیل ماهیت محلی این خدمات و ضرورت داشتن دانش خاص منطقه‌ای است که شرکت‌های داخلی قادر به ارائه آن هستند. در برخی کشورها، مانند برزیل، هند، فیلیپین و چین، پروژه‌های با حمایت داخلی به طور قابل توجهی بیشتر از پروژه‌های حمایت شده توسط شرکت‌های خارجی هستند. در میان حامیان مالی خارجی پروژه‌های PPI، فرانسه پیش‌تاز بود و بزرگترین حجم سرمایه‌گذاری را با مجموع ۲.۱ میلیارد دلار در ۱۴ پروژه به خود اختصاص داد. پس از آن ایالات متحده با سرمایه‌گذاری ۲.۰ میلیارد دلار در ۱۴ پروژه و امارات متحده عربی^۷ با سرمایه‌گذاری ۱.۹ میلیارد دلار در ۱۰ پروژه قرار گرفتند. شرکت‌های فرانسوی SUEZ/Engie چندین پروژه بزرگ در بخش‌های آب و انرژی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا اجرا کردند، در حالی که EDF Energies Nouvelles در پروژه‌های تولید برق در منطقه آفریقا و جنوب صحرای بزرگ فعال بود. از سوی دیگر، شرکت Masdar از امارات چندین پروژه نیروگاهی قابل توجه را در ازبکستان پشتیبانی کرد، در حالی که شرکت چندملیتی لجستیکی DP World پروژه‌های بندری را در تانزانیا و هند تأمین مالی نمود. در منطقه آمریکای لاتین و کارائیب، شرکت‌های مستقر در ایالات متحده مانند Atlas Renewable Energy و New Fortress Energy به‌ویژه در بخش انرژی حضور چشمگیری داشتند.

۴. پراکندگی جغرافیایی و روندهای سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری در پروژه‌های PPI، به‌جز خاورمیانه و شمال آفریقا و آسیای شرقی و اقیانوس آرام که رشد قابل توجهی را تجربه کردند در بیشتر مناطق کاهش یافت. در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، سرمایه‌گذاری‌ها به ۲.۹ میلیارد دلار رسید که تقریباً دو برابر رقم ۱.۴ میلیارد دلاری سال ۲۰۲۲ بود و نشان‌دهنده تداوم مسیر رشد این منطقه است. در منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام، سرمایه‌گذاری‌ها پس از سه سال کاهش ناشی از پاندمی، به سطح پیش از پاندمی بازگشتند و بهبود قابل توجهی را نشان دادند. در مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا، سرمایه‌گذاری‌ها با ۲۴ درصد کاهش به ۳.۵ میلیارد دلار رسید، در مقایسه با ۴.۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲. در زیرمنطقه آفریقایی غربی و مرکزی^۸ کاهش ۳۶ درصدی مشاهده شد، در حالی که آفریقایی شرقی و جنوبی^۹ توانست سطح سرمایه‌گذاری خود را ثابت نگه دارد. در اروپا و آسیای مرکزی^{۱۰}، سرمایه‌گذاری‌ها با تعهدات مالی ۴.۱ میلیارد دلاری همچنان پایین‌تر از سطح پیش از پاندمی بود، اما نسبت به ۴.۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ افزایش جزئی داشت. در جنوب آسیا^{۱۱}، سرمایه‌گذاری‌ها به ۸.۳ میلیارد دلار کاهش یافتند.

^۵ Latin America and the Caribbean (LAC)

^۶ Information and Communications Technology (ICT)

^۷ United Arab Emirates (UAE)

^۸ Western and Central Africa (AFW)

^۹ Africa Eastern and Southern (AFE)

^{۱۰} Europe and Central Asia (EAC)

^{۱۱} South Asia Region (SAR)

که نسبت به ۱۳.۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ افت چشمگیری داشت. به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی^{۱۲}، آمریکای لاتین و کارائیب بالاترین سطح سرمایه‌گذاری PPI را در سال ۲۰۲۳ با ۰.۳ درصد ثبت کرد (جدول ۱)، اما با کاهش ۴۲ درصدی، رقم آن به ۱۵.۸ میلیارد دلار رسید، در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۲ معادل ۲۴.۳ میلیارد دلار بود.

سرمایه‌گذاری در پروژه‌های منطقه‌ای ۲۰۲۳، بر حسب تولید ناخالص داخلی منطقه‌ای (به استثنای درآمدهای بالا)			
منطقه	PPI (\$, میلیون)	تعداد پروژه‌ها	PPI/GDP
شرق آسیا و اقیانوسیه	۵۱,۴۴۵.۱۷	۷۳	۰.۲۴%
اروپا و آسیای مرکزی	۴,۱۳۹.۴۹	۳۵	۰.۱۰%
آمریکای لاتین و دریای کارائیب	۱۵,۸۰۹.۶۸	۱۰۲	۰.۳۰%
خاورمیانه و شمال آفریقا	۲,۸۸۸.۳۹	۱۴	۰.۱۷%
جنوب آسیا	۸,۲۵۸.۹۱	۳۲	۰.۱۹%
منطقه جنوبی صحرای آفریقا	۳,۴۶۵.۲۶	۶۶	۰.۱۷%

منبع: بانک جهانی

منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام با ۵۱.۴ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۲۳، نسبت به ۴۳.۴ میلیارد دلار سال ۲۰۲۲ افزایش چشمگیری داشت که معادل ۰.۲۴ درصد از GDP این منطقه بود. در همین حال، منطقه جنوب آسیا سرمایه‌گذاری معادل ۰.۱۹ درصد از GDP خود را گزارش کرد و منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا سطح سرمایه‌گذاری خود را به ۰.۱۷ درصد از GDP افزایش داد. در مقابل، منطقه اروپا و آسیای مرکزی با تنها ۰.۱۰ درصد از GDP کمترین میزان سرمایه‌گذاری PPI را ثبت کرد.

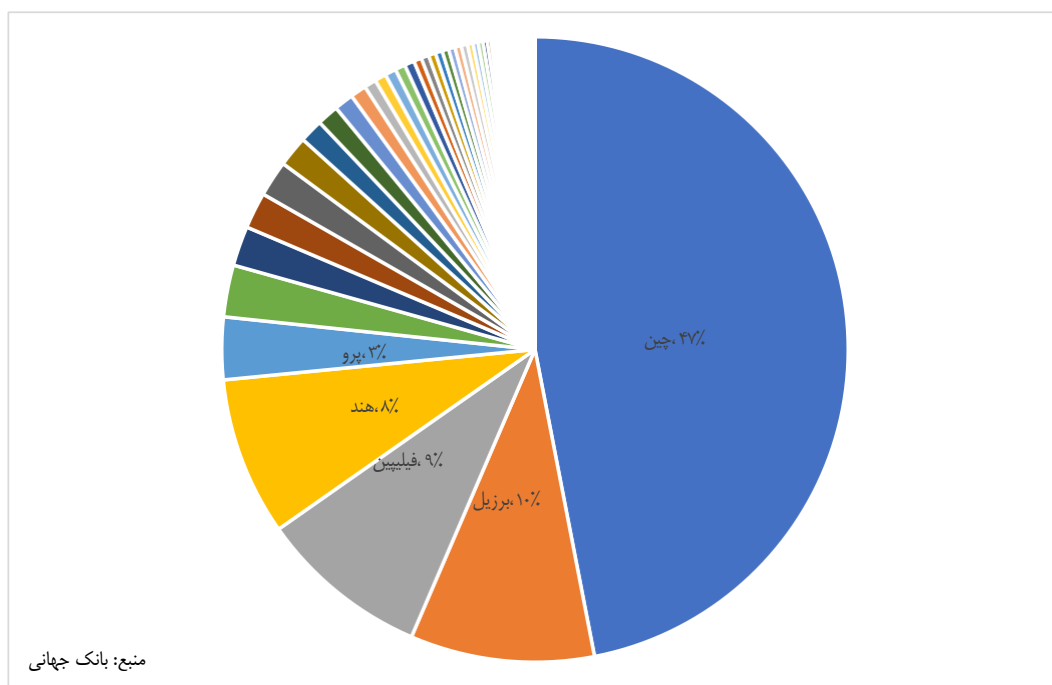
در مقیاس مطلق، چین، برزیل، فیلیپین، هند و پرو بیشترین سرمایه‌گذاری‌های PPI را در سال ۲۰۲۳ جذب کردند. این پنج کشور در مجموع ۶۶ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری داشتند که حدود ۷۷ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌های PPI در سطح جهانی را به خود اختصاص دادند (نمودار ۳).

برزیل، چین و هند برای دهه‌ها به طور مداوم در میان پنج کشور برتر در سرمایه‌گذاری PPI قرار داشته‌اند. این سه کشور به تنهایی ۵۷ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌های PPI در پنج سال گذشته (۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳) را به خود اختصاص داده‌اند. در صورتی که این سه کشور از محاسبات حذف شوند، میزان تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری خصوصی در سال ۲۰۲۳ برابر با ۳۰.۴ میلیارد دلار بوده است که نشان‌دهنده افزایش ۱۷ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۲ است، اما همچنان ۲۲ درصد کمتر از میانگین پنج‌ساله است.

^{۱۲} Gross domestic product (GDP)

۳

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت خصوصی در کشورهای کم درآمد و متوسط، براساس کشور، ۲۰۲۳

از نظر درصدی از تولید ناخالص داخلی، پنج کشوری که در سال ۲۰۲۳ بالاترین نسبت سرمایه‌گذاری PPI به GDP را داشتند عبارتند از: «کیپ ورد با ۷.۴ درصد از GDP»، «جمهوری دموکراتیک خلق لائوس (Lao PDR) با ۶.۲ درصد از GDP»، و «بوسنی و هرزگوین با ۲.۰ درصد از GDP». این آمار بر اهمیت این کشورها در جذب سرمایه‌گذاری خصوصی برای توسعه زیرساخت‌ها تأکید می‌کند.

۱.۴. آسیای شرقی و اقیانوسیه

در سال ۲۰۲۳، منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام مجموعاً ۵۱.۴ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری در ۷۳ پروژه جذب کرد که نسبت به سال ۲۰۲۲، رشد ۲۸ درصدی را نشان می‌دهد. این میزان سرمایه‌گذاری همچنین بازگشتی چشمگیر از کاهش‌های شدید سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به حساب می‌آید. روند بهبود سرمایه‌گذاری‌ها در این منطقه همچنان ادامه دارد و این میزان سرمایه‌گذاری، ۴۷ درصد بیشتر از سطح پیش از پاندمی است.

میانگین پنج‌ساله گذشته (۲۰۱۸-۲۰۲۲) در منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام معادل ۳۵.۱ میلیارد دلار بود. با این حال، تعداد پروژه‌ها در این منطقه همچنان در پایین‌ترین سطح خود در دهه گذشته باقی مانده است. در این منطقه، چهار پروژه وجود داشت که ارزش هر کدام از آن‌ها بیش از چهار میلیارد دلار بود. این موضوع باعث شد که متوسط اندازه پروژه‌ها نسبت

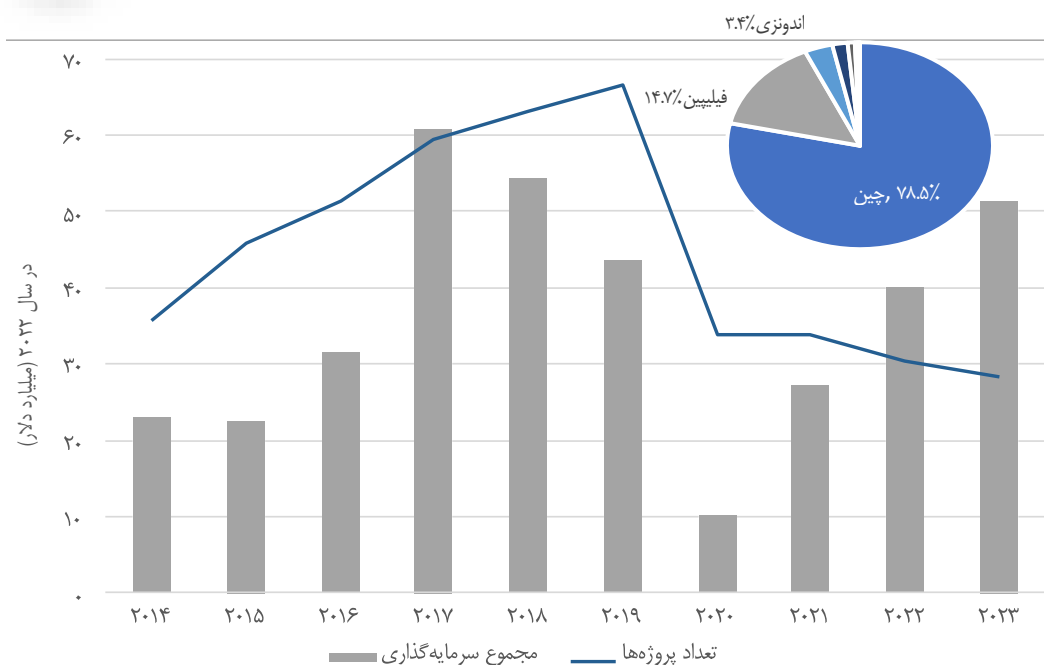
به سال‌های گذشته افزایش یابد.

چین با جذب ۴۰.۴ میلیارد دلار تعهد سرمایه‌گذاری PPI، عامل اصلی بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری در این منطقه بود. از این میزان، ۹۵ درصد در ۲۴ پروژه انرژی سرمایه‌گذاری شده است. فیلیپین نیز به‌عنوان دومین کشور با بالاترین میزان تعهدات سرمایه‌گذاری PPI در منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام شناخته می‌شود. در فیلیپین، سرمایه‌گذاری‌ها تقریباً به‌طور مساوی در تمامی بخش‌های PPI توزیع شده است، با این وجود بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. همچنین، جمهوری دموکراتیک لائوس (Lao PDR) پروژه بزرگ فرامرزی نیروگاه بادی موسمی ۶۰۰ مگاواتی را به پایان رساند که شامل ایستگاه تبدیل ۵۰۰ کیلوولت و خط انتقال ۵۰۰ کیلوولت است. برق تولیدی از این پروژه قرار است به شرکت برق ویتنام فروخته شود.

دیگر کشورهای منطقه که در زمینه سرمایه‌گذاری‌های PPI فعالیت داشته‌اند شامل اندونزی، کامبوج، تایلند، مالزی، ویتنام و پاپوآ گینه نو می‌باشند (جدول ۲).

۴

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در کشورهای با درآمد پایین و در سال ۲۰۲۳ PPI آسیای شرقی و اقیانوس آرام، ۲۰۲۳-۲۰۱۴ و سهم هر کشور از متوسط در منطقه

منبع: بانک جهانی

۲

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری و تعداد پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام به تفکیک کشورها، ۲۰۲۳

کشور	سرمایه‌گذاری‌های PPI در سال ۲۰۲۳	تعداد پروژه‌ها
چین	۴۰,۳۸۳	۳۷
فیلیپین	۷,۵۷۴	۱۷
اندونزی	۱,۷۶۲	۸
جمهوری دموکراتیک خلق لائوس	۹۵۹	۱
کامبوج	۴۵۰	۲
مالزی	۱۳۱	۳
ویتنام	۹۵	۲
تایلند	۹۰	۲
پاپوآ گینه نو	۱	۱
کل	۵۱,۴۴۵	۷۳

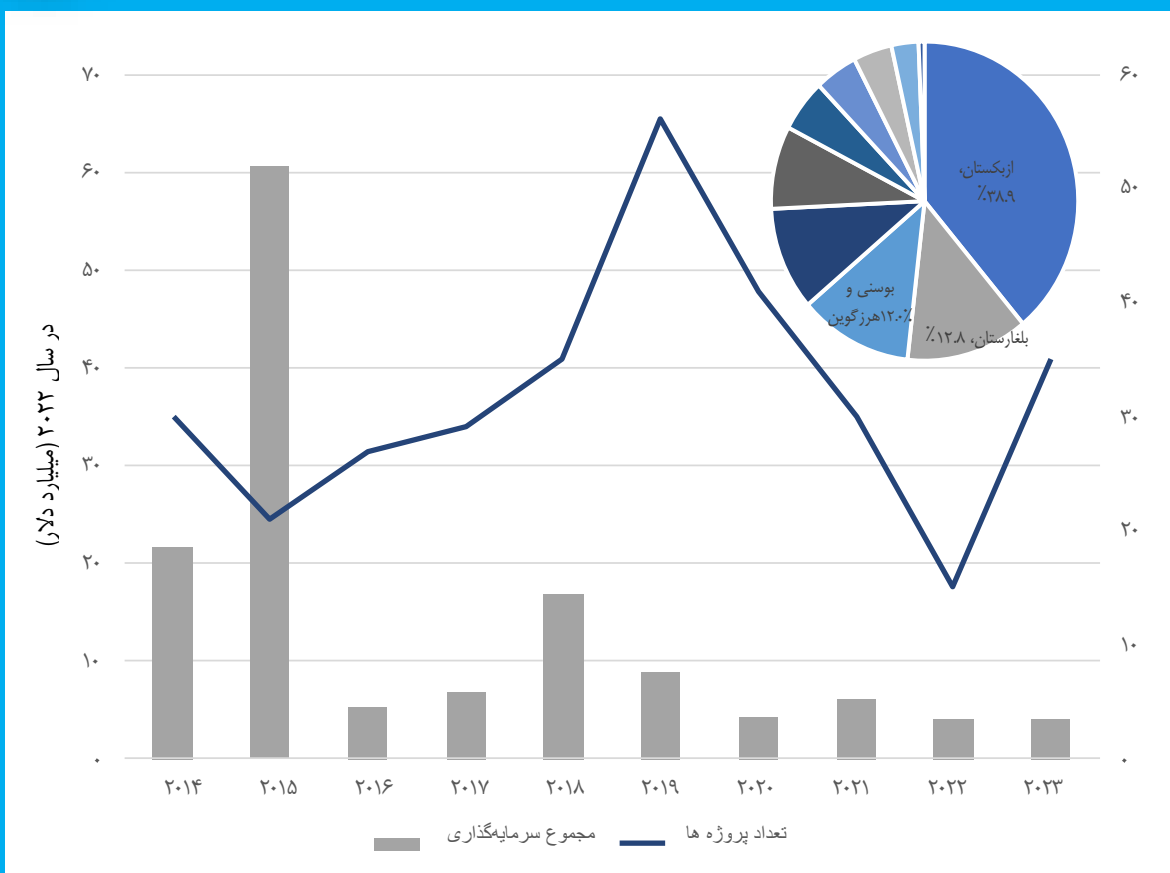
منبع: بانک جهانی

۲.۴. اروپا و آسیای مرکزی

در سال ۲۰۲۳، منطقه اروپا و آسیای مرکزی تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری به میزان ۴.۱ میلیارد دلار در ۳۵ پروژه جذب کرد که نسبت به ۴ میلیارد دلار سال ۲۰۲۲، چهار درصد افزایش نشان می‌دهد. با این حال، این رقم هنوز ۴۸ درصد کمتر از میانگین پنج‌ساله گذشته است. تعداد پروژه‌ها بیش از دو برابر شده و از ۱۵ پروژه در سال ۲۰۲۲ به ۳۵ پروژه در سال ۲۰۲۳ رسید. ازبکستان با ۱.۶ میلیارد دلار در شش پروژه، پیش‌تاز سرمایه‌گذاری‌ها در منطقه اروپا و آسیای مرکزی بود که بزرگ‌ترین پروژه آن نیروگاه خورشیدی آندجان^{۱۳} با ارزش ۴۰۰ میلیون دلار بود. تمام شش پروژه‌ای که در این کشور به مرحله خاتمه تأمین مالی رسیدند، حامیان خارجی داشتند.

۵

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در کشورهای با درآمد پایین و متوسط در منطقه اروپا و آسیای مرکزی، ۲۰۲۳-۲۰۱۴ و سهم PPI به تفکیک کشور

بیشتر این پروژه‌ها توسط امارات متحده عربی تأمین مالی شدند، در حالی که عربستان سعودی و چین هرکدام یک پروژه را پشتیبانی کردند. بلغارستان دومین کشور بزرگ در تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری این منطقه بود و ۵۳۲ میلیون دلار در ۱۳ پروژه سرمایه‌گذاری کرد. از این ۱۳ پروژه، هشت پروژه در بخش پسماند شهری بودند.

دیگر کشورهای منطقه اروپا و آسیای مرکزی که معاملات PPI داشتند شامل آلبانی، ارمنستان، آذربایجان، بوسنی و هرزگوین، قزاقستان، جمهوری قرقیزستان، صربستان و ترکیه بودند (جدول ۳). روسیه و اوکراین همچنان در دو سال گذشته هیچ‌گونه تعهد سرمایه‌گذاری PPI گزارش نکردند.

۳

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری و تعداد پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی

در منطقه اروپا و آسیای مرکزی، ۲۰۲۳

کشور	سرمایه‌گذاری‌های PPI در سال ۲۰۲۳	تعداد پروژه‌ها
ازبکستان	۱،۶۱۲	۶
بلغارستان	۵۳۲	۱۳
بوسنی و هرزگوین	۴۹۵	۲
ترکیه	۴۳۴	۴
آذربایجان	۳۴۸	۱
قزاقستان	۲۱۹	۴
آلبانی	۱۸۷	۲
صربستان	۱۶۹	۱
جمهوری قرقیزستان	۱۱۸	۱
ارمنستان	۲۶	۱
کل	۴،۱۳۹	۳۵

منبع: بانک جهانی

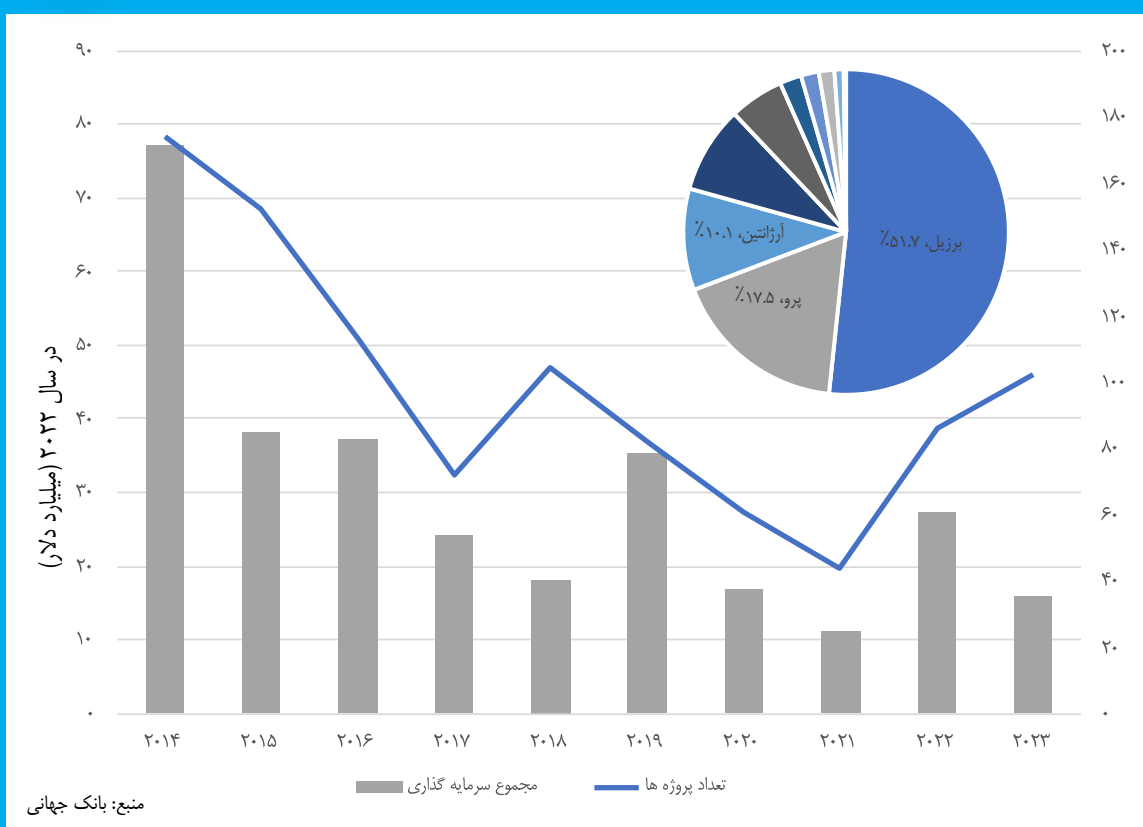
۳.۴. آمریکای لاتین و دریای کارائیب

در سال ۲۰۲۳، منطقه آمریکای لاتین و کارائیب مجموعاً ۱۵.۸ میلیارد دلار در ۱۰۲ پروژه جذب کرد که نشان‌دهنده کاهش ۴۳ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۲ و کاهش ۲۷ درصدی نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته است. این کاهش قابل توجه است و سطح سرمایه‌گذاری‌ها مشابه سال‌های پاندمی ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ بوده که به ترتیب ۱۷.۰ میلیارد دلار و ۱۱.۱ میلیارد دلار گزارش شدند. عمده این کاهش به دلیل کاهش سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی در برزیل و مکزیک بود. برزیل تنها یک‌سوم تعهدات سرمایه‌گذاری خود در سال ۲۰۲۲ را تکرار و ۸.۲ میلیارد دلار در ۵۰ پروژه جذب کرد. با این حال، برزیل در

رتبه دوم جهانی قرار گرفت و ۹.۵ درصد از تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری جهانی در سال ۲۰۲۳ را به خود اختصاص داد و ۵۲ درصد از کل تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری منطقه آمریکای لاتین و کارائیب را تشکیل داد. پرو دومین کشور بزرگ در تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری منطقه بود و ۲.۷ میلیارد دلار در ۱۲ پروژه سرمایه‌گذاری کرد. از این ۱۲ پروژه، ۹ پروژه در بخش انرژی، ۲ پروژه در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات و ۱ پروژه در بخش آب بود.

۶

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در کشورهای با درآمد پایین و متوسط در منطقه آمریکای لاتین و کارائیب، ۲۰۱۴-۲۰۲۳، و سهم PPI به تفکیک کشور در سال ۲۰۲۳

منبع: بانک جهانی

مکزیک که به‌طور سنتی یکی از بازیگران اصلی در این منطقه است، در سال ۲۰۲۳ تنها ۲۴۵ میلیون دلار در چهار پروژه سرمایه‌گذاری اعلام کرد. با وجود تعدادی از ابتکارات دولتی برای جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، به‌ویژه در بخش انرژی، روند جذب سرمایه‌ها بسیار کند بوده است. در سال ۲۰۲۳، مکزیک تنها یک پروژه انرژی را معرفی کرد: گسترش نیروگاه خورشیدی به مبلغ ۱۴ میلیون دلار. ترکیب عدم قطعیت در سیاست‌ها و تأخیر در پروژه‌ها همچنان چالش‌های بزرگی برای جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زیرساخت‌های مکزیک ایجاد کرده است.

۶

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری و تعداد پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در منطقه در سال ۲۰۲۳ آمریکای لاتین و کارائیب

کشور	سرمایه‌گذاری‌های PPI در سال ۲۰۲۳	تعداد پروژه‌ها
برزیل	۸,۱۷۱	۵۰
پرو	۲,۷۷۳	۱۲
آرژانتین	۱,۵۹۵	۷
کلمبیا	۱,۳۶۵	۹
جمهوری دومینیکن	۸۵۸	۱۱
اکوادور	۳۴۱	۳
هندوراس	۲۸۰	۱
مکزیک	۲۴۵	۴
پاراگوئه	۱۴۵	۲
سورینام	۱۵	۱
نیکاراگوئه	۱۳	۱
گواتمالا	۱۰	۱
کل	۱۵,۸۱۰	۱۰۲

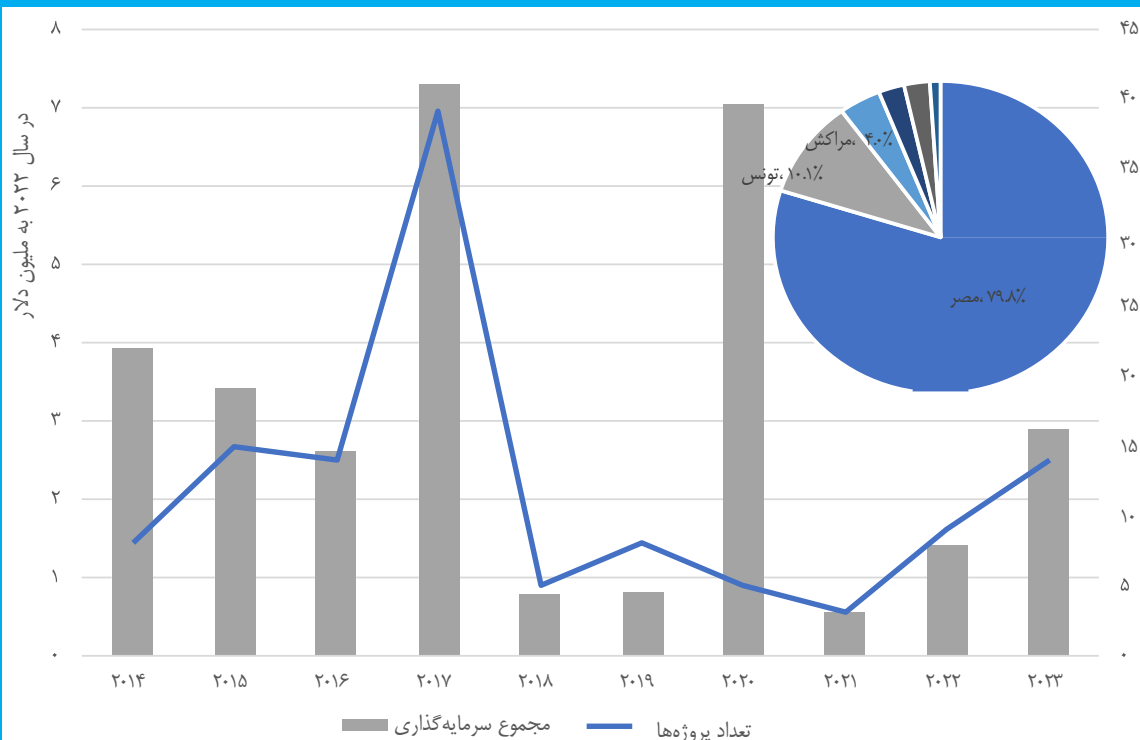
منبع: بانک جهانی

۴,۴. خاورمیانه و شمال آفریقا

در سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی در زیرساخت‌ها در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا به ۲.۹ میلیارد دلار رسید که این رقم نشان‌دهنده رشد قابل توجه ۱۰۴ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۲ (۱.۴ میلیارد دلار) است. این میزان همچنین ۳۷ درصد بالاتر از میانگین پنج سال گذشته (۲.۱ میلیارد دلار) است. افزون بر این، سال جاری شاهد بیشترین تعداد پروژه‌هایی بود که از سال ۲۰۱۷ تاکنون به مرحله اتمام تامین جذب سرمایه مالی نهایی رسیدند؛ در مجموع ۱۴ پروژه به این مرحله دست یافتند. مصر با سرمایه‌گذاری ۲.۳ میلیارد دلاری در شش پروژه، ۸۰ درصد از کل سرمایه‌گذاری منطقه را به خود اختصاص داد و بزرگ‌ترین سهم را در تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری منطقه داشت. این رقم به‌طور چشمگیری بالاتر از سرمایه‌گذاری‌های دو سال گذشته است، (هرچند مصر در سال ۲۰۲۰ به سرمایه‌گذاری ۵.۷ میلیارد دلاری دست یافته بود). بزرگ‌ترین پروژه مصر در سال ۲۰۲۳، توسعه بندر عین السخنه و بندر اسکندریه بود که ارزش آن به ۷۰۰ میلیون دلار می‌رسید. در تونس، تامین جذب سرمایه مالی نهایی برای دو پروژه با مجموع ارزش ۲۹۲ میلیون دلار بسته شد که بزرگ‌ترین آن‌ها، پروژه ملی بهداشت تونس به ارزش ۲۲۰ میلیون دلار بود. سایر کشورهای منطقه از جمله الجزایر، جیبوتی، لیبی و مراکش نیز سرمایه‌گذاری‌های PPI دریافت کردند. (جدول ۵)

۷

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت خصوصی در کشورهای با درآمد کم و متوسط در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا، ۲۰۲۳-۲۰۱۴، و سهام PPI بر اساس کشور در سال

۵

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری و تعداد پروژه‌های زیرساختی با مشارکت خصوصی در خاورمیانه و آفریقای شمالی، ۲۰۲۳

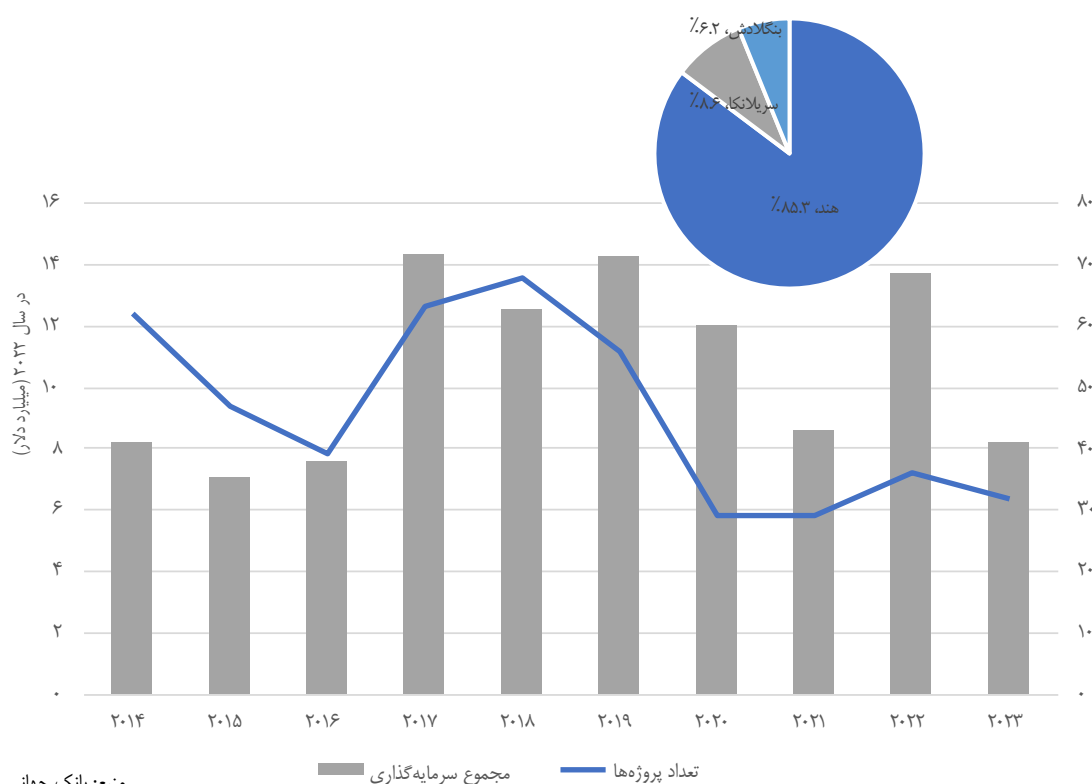
کشور	سرمایه‌گذاری PPI در ۲۰۲۳	تعداد پروژه‌ها
مصر	۲,۳۰۶	۶
تونس	۲۹۲	۲
مراکش	۱۱۷	۲
الجزایر	۷۲	۱
لیبی	۷۲	۱
جیبوتی	۳۰	۲
مجموع	۲,۸۸۸	۱۴

منبع: بانک جهانی

۵.۴. جنوب آسیا

در سال ۲۰۲۳، منطقه جنوب آسیا مجموعاً ۸.۳ میلیارد دلار در ۳۲ پروژه زیرساختی خصوصی جذب کرد که کاهش ۴۰ درصدی نسبت به ۱۳.۷ میلیارد دلار سال گذشته و کاهش ۳۲ درصدی نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته (۱۲.۲ میلیارد دلار) را نشان می‌دهد. این کاهش را نمی‌توان به یک کشور خاص نسبت داد؛ بلکه به‌طور کلی در منطقه کاهش سرمایه‌گذاری‌های PPI مشاهده شد، به جز سریلانکا. در جنوب آسیا، بیشترین سرمایه‌گذاری‌ها در بخش انرژی مجموعاً ۵.۳ میلیارد دلار بود. این تغییر در مقایسه با سال گذشته است که بخش جاده‌ها بیشترین سهم را از سرمایه‌گذاری‌ها داشت.

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در کشورهای با درآمد پایین و متوسط در منطقه جنوب آسیا، ۲۰۲۳-۲۰۱۴ و سهم PPI به

۸۵ درصد از سرمایه‌گذاری‌های PPI در منطقه جنوب آسیا در هند انجام شد. این کشور در سال ۲۰۲۲ شاهد افزایش چشمگیری در سرمایه‌گذاری‌ها بود و به بالاترین سطح سرمایه‌گذاری در دهه گذشته رسید. با این حال، در سال ۲۰۲۳ هند کاهش سرمایه‌گذاری را تجربه کرد و میزان سرمایه‌گذاری‌ها به ۷۰ میلیارد دلار کاهش یافت، در حالی که سال قبل این رقم ۱۱۸ میلیارد دلار بود. این کاهش عمدتاً به دلیل کاهش پروژه‌های جاده‌ای بود. در سال ۲۰۲۳، با اینکه میزان سرمایه‌گذاری‌ها کاهش پیدا کرد، تعداد پروژه‌ها نسبتاً ثابت ماند و ۲۷ پروژه به مرحله خاتمه تأمین مالی رسید. این عدد در سال ۲۰۲۲ معادل ۲۹ پروژه و در میانگین پنج‌ساله گذشته ۳۴ پروژه بود.

به جز هند، تنها در بنگلادش و سریلانکا سرمایه‌گذاری‌های PPI صورت گرفت که به ترتیب ۵۰۸۶ میلیون دلار و ۷۰۸۸ میلیون دلار بود.

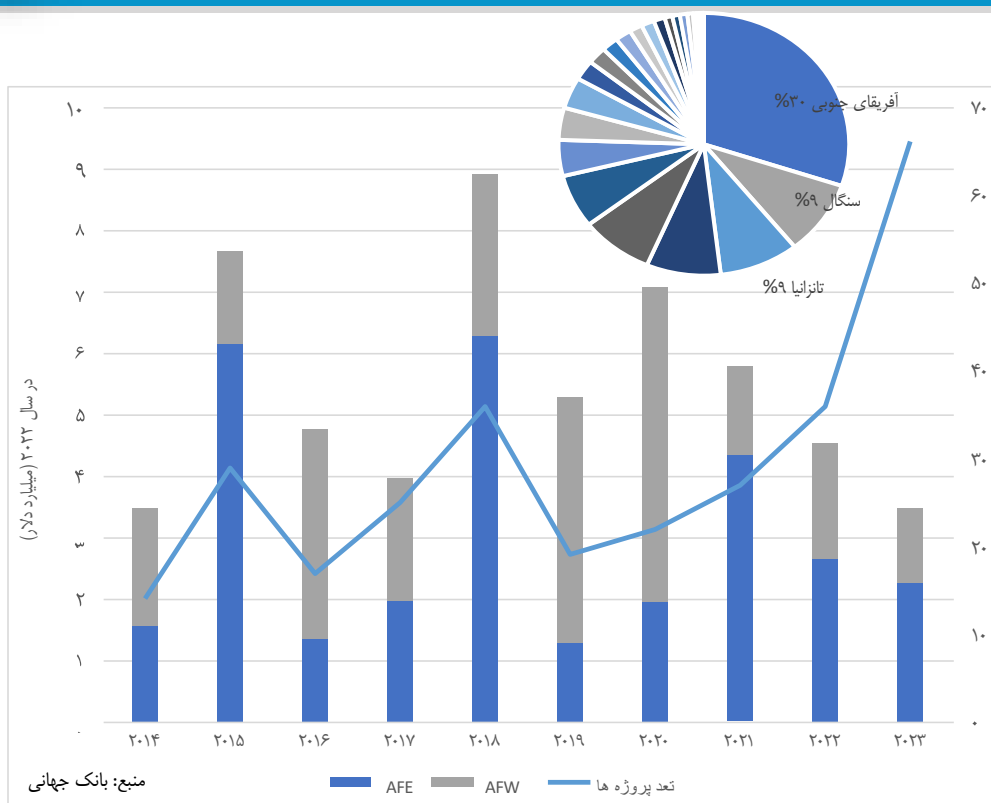
تعدادات در زمینه سرمایه‌گذاری و تعداد پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در منطقه جنوب آسیا، ۲۰۲۳		
کشور	در سال PPI سرمایه‌گذاری‌های ۲۰۲۳	تعداد پروژه‌ها
هند	۷۰۴۲	۲۷
سریلانکا	۷۰۹	۲
بنگلادش	۵۰۹	۳
کل	۸۰۲۵۹	۳۲

منبع: بانک جهانی

۶.۴ مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا

در سال ۲۰۲۳، مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا مجموعاً ۳۵ میلیارد دلار در ۶۶ پروژه سرمایه‌گذاری جذب کرد. این میزان نشان‌دهنده کاهش ۲۴ درصدی نسبت به سال گذشته و کاهش ۴۶ درصدی نسبت به میانگین پنج‌ساله گذشته است. بزرگ‌ترین سهم در سرمایه‌گذاری‌های PPI منطقه متعلق به آفریقای جنوبی بود که ۳۰ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌ها را به خود اختصاص داد، و پس از آن سنگال و تانزانیا قرار گرفتند. بخش انرژی بیشترین سهم را از سرمایه‌گذاری‌های PPI دریافت کرد و بعد از آن بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار گرفت.

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در کشورهای با درآمد پایین و متوسط در مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا، ۲۰۱۴-۲۰۲۳

آفریقای شرقی و جنوبی، در سال ۲۰۲۳، منطقه آفریقای شرقی و جنوبی مجموعاً ۲.۳ میلیارد دلار در ۴۵ پروژه سرمایه‌گذاری جذب کرد. در حالی که میزان سرمایه‌گذاری نسبت به سال گذشته تغییر چندانی نداشت، تعداد پروژه‌هایی که به خاتمه تأمین مالی رسیدند، بیش از دو برابر شد و به ۴۵ پروژه در ۲۰۲۳ رسید. آفریقای جنوبی ۱۱ پروژه با مجموع سرمایه‌گذاری بیش از ۱.۰ میلیارد دلار گزارش کرد که تقریباً نیمی از کل سرمایه‌گذاری‌های منطقه را شامل می‌شود. ۱۵ کشور دیگر نیز در این منطقه سرمایه‌گذاری‌هایی داشتند، از جمله تانزانیا، جمهوری دموکراتیک کنگو، اتیوپی و اوگاندا. همچنین، امسال شاهد تعدادی پروژه فرامرزی در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات بودیم که نشان‌دهنده رشد این بخش در منطقه است.

آفریقای غربی و مرکزی، در سال ۲۰۲۳، منطقه آفریقای غربی و مرکزی مجموعاً ۱.۲ میلیارد دلار در ۲۱ پروژه سرمایه‌گذاری جذب کرد. در این منطقه، سنگال بیشترین میزان سرمایه‌گذاری را جذب کرد و تقریباً ۲۷ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌های منطقه را به خود اختصاص داد. دیگر کشورهای گزارش‌دهنده تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در این منطقه شامل گینه، کیپ ورد، غنا، نیجریه، ساحل عاج، کامرون، چاد، گینه بیسائو، بنین، گابن و سیرا لئون هستند. بزرگ‌ترین پروژه این منطقه گسترش شبکه (OGC) Orange Guinea Conakry و OFMG در گینه بود که یک پروژه ارتباطات و فناوری اطلاعات به ارزش ۲۲۷.۴ میلیون دلار است.

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری و تعداد پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در مناطق جنوب صحرائی بزرگ آفریقا، ۲۰۲۳

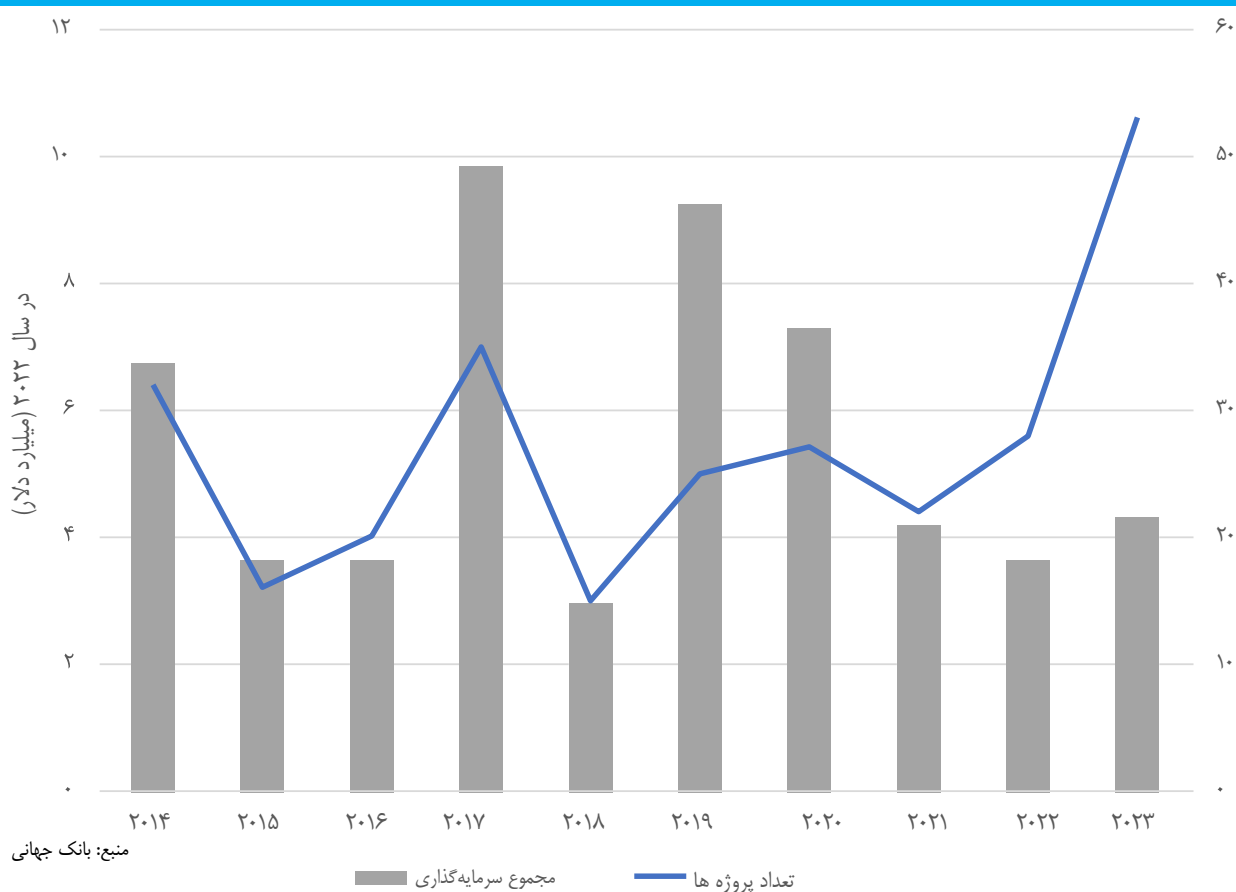
کشور	در سال ۲۰۲۳ PPI سرمایه‌گذاری‌های	تعداد پروژه‌ها
آفریقای جنوبی	۱۰۴۴	۱۱
سنگال	۳۱۶	۵
تانزانیا	۳۰۸	۵
جمهوری دموکراتیک کنگو	۲۸۷	۴
اتیوپی	۲۸۲	۲
گینه	۲۲۷	۱
کیپ ورد	۱۵۴	۲
غنا	۱۳۷	۱
نیجریه	۱۳۳	۳
ساحل عاج	۸۴	۲
اوگاندا	۷۳	۳
بوتسوانا	۶۴	۲
موزامبیک	۶۲	۴
کامرون	۵۰	۱
چاد	۵۰	۱
رواندا	۴۳	۳
کنیا	۳۰	۱
گینه بیسائو	۲۹	۱
آنگولا	۲۹	۲
ماداگاسکار	۲۲	۲
زامبیا	۱۲	۲
بنین	۱۰	۲
سومالی	۶	۱
نامیبیا	۴	۱
گابن	۴	۱
سائوتومه و پرنسیپ	۴	۱
سیرا لئون	۱	۱
سیرا لئون	۱	۱
کل	۳،۴۶۵	۶۶

۵. سرمایه‌گذاری در کشورهای عضو انجمن توسعه بین‌المللی

در سال ۲۰۲۳، ۲۶ کشور عضو انجمن توسعه بین‌المللی، در مقایسه با ۱۸ کشور در سال ۲۰۲۲، مجموعاً ۴.۳ میلیارد دلار در ۵۳ پروژه سرمایه‌گذاری دریافت کردند. این میزان نشان‌دهنده افزایش ۱۸ درصدی نسبت به سال گذشته است، اما ۲۱ درصد کمتر از میانگین پنج‌ساله گذشته است. در سال ۲۰۲۳، بیست و شش کشور عضو انجمن توسعه بین‌المللی، در مقایسه با ۱۸ کشور در سال ۲۰۲۲، مجموعاً ۴.۳ میلیارد دلار در ۵۳ پروژه سرمایه‌گذاری دریافت کردند. این میزان نشان‌دهنده افزایش ۱۸ درصدی نسبت به سال گذشته است، اما ۲۱ درصد کمتر از میانگین پنج‌ساله گذشته است.

۱۰

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در
کشورهای با درآمد پایین و متوسط عضو IDA، ۲۰۲۳-۲۰۱۴

در میان کشورهای عضو انجمن توسعه بین‌الملل، جمهوری دموکراتیک مردم لائوس (Lao PDR) با ۹۵۹ میلیون دلار تعهد سرمایه‌گذاری برای پروژه مزرعه بادی موسمی^{۱۴}، بالاترین میزان تعهد سرمایه‌گذاری را ثبت کرد. جالب است که بنگلادش، که دومین بالاترین میزان سرمایه‌گذاری‌های PPI را در میان کشورهای عضو این انجمن داشت، از سال ۲۰۰۵ تاکنون هر سال توانسته تعهدات سرمایه‌گذاری خود را در زمینه PPI حفظ کند. در حالی که لائوس و بنگلادش از نظر ارزش سرمایه‌گذاری پیشرو بودند، تانزانیا و سنگال بیشترین تعداد پروژه‌های PPI را در میان کشورهای عضو انجمن توسعه بین‌الملل داشتند، هر کدام با پنج پروژه. بیشتر این پروژه‌ها در بخش‌های انرژی و ارتباطات و فناوری اطلاعات متمرکز بودند. همچنین، نکته مهم این است که ۳۴ پروژه از ۵۳ پروژه، معادل ۶۴ درصد، از نوعی حمایت DEFI برخوردار شدند که نشان‌دهنده اهمیت این نوع پشتیبانی در کشورهای انجمن توسعه بین‌الملل است.

۶. روندهای سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف

در سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری‌ها در بخش انرژی از سرمایه‌گذاری‌ها در بخش حمل‌ونقل پیشی گرفت و به ۶۲.۴ میلیارد دلار در ۱۸۷ پروژه رسید. در مقابل، سال گذشته، بخش انرژی تنها ۲۴.۴ میلیارد دلار در ۱۲۹ پروژه جذب کرده بود. چنین سطوح بالای سرمایه‌گذاری در بخش انرژی از سال ۲۰۱۷ تا به حال گزارش نشده بود، زمانی که بخش حمل‌ونقل بیشتر سرمایه‌گذاری‌های PPI جهانی را به خود اختصاص داده بود.

سرمایه‌گذاری در بخش حمل‌ونقل در سال ۲۰۲۳ به ۱۳.۸ میلیارد دلار در ۴۶ پروژه رسید، در حالی که در سال ۲۰۲۲ این رقم ۵۸.۵ میلیارد دلار در ۸۳ پروژه بود. این مقدار کمتر از یک‌چهارم میزان سرمایه‌گذاری‌های سال گذشته و نیمی از تعداد پروژه‌هایی است که به خاتمه تأمین مالی رسیدند. افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در حمل‌ونقل در سال ۲۰۲۲ بیشتر به دلیل پروژه‌های بزرگ جاده‌ای در چین و هند بود. با این حال، این روند در ۲۰۲۳ ادامه نیافت و تنها چهار پروژه در چین و ۱۰ پروژه در هند به خاتمه تأمین مالی رسیدند. این کشورها به ترتیب ۱.۷ میلیارد دلار و ۱.۶ میلیارد دلار تعهد سرمایه‌گذاری گزارش کردند، در حالی که در سال ۲۰۲۲ این ارقام به ترتیب ۲۸.۴ میلیارد دلار و ۹.۳ میلیارد دلار بود.

سرمایه‌گذاری‌ها در بخش آب و فاضلاب به ۱.۸ میلیارد دلار در ۱۹ پروژه رسید که نسبت به ۵.۳ میلیارد دلار در ۲۷ پروژه در سال ۲۰۲۲ کاهش چشمگیری داشت. سرمایه‌گذاری در بخش پسماند شهری هم به ۱۴۶ میلیون دلار در ۱۱ پروژه رسید که کاهش ۸۱ درصدی نسبت به سال گذشته را نشان می‌دهد. در نهایت، سرمایه‌گذاری در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات به رکورد ۷.۸ میلیارد دلار در ۵۲ پروژه رسید که نسبت به ۲.۴ میلیارد دلار در ۱۲ پروژه در سال ۲۰۲۲، رشد قابل توجهی داشت.

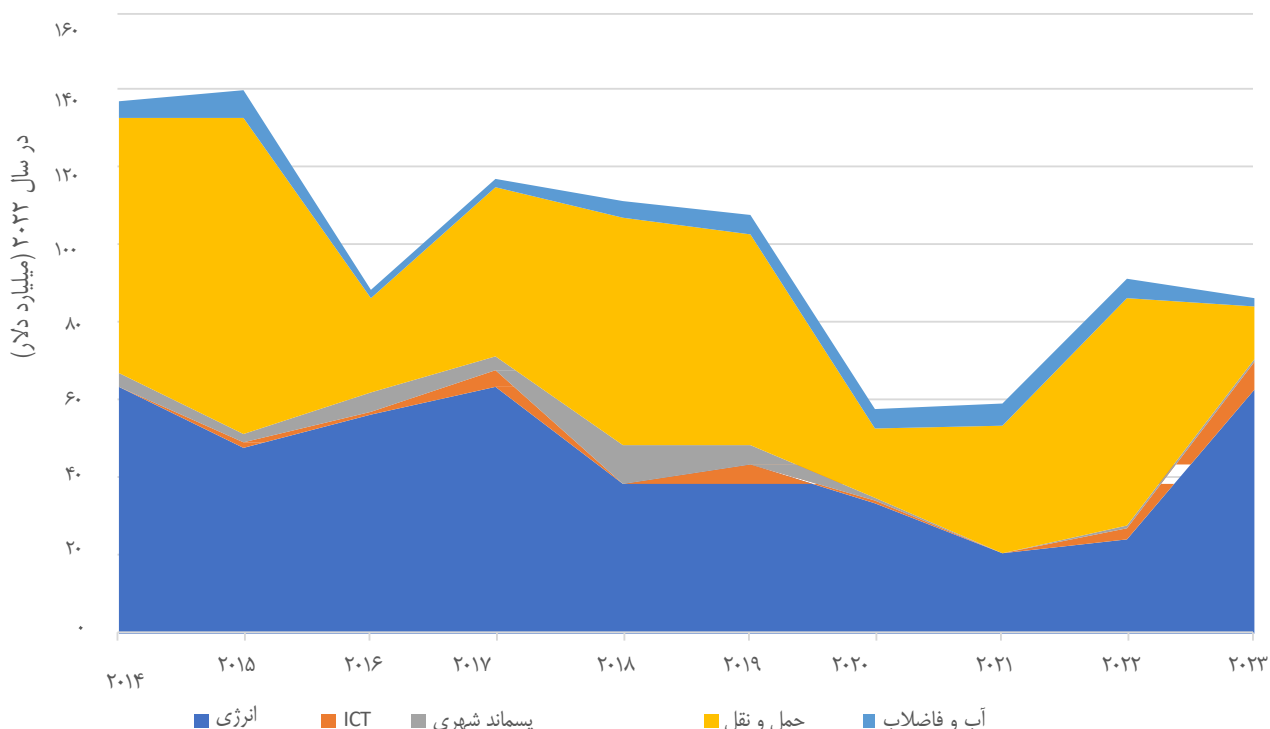
در سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری‌ها در بخش انرژی از سرمایه‌گذاری‌ها در بخش حمل‌ونقل پیشی گرفت و به ۶۲.۴ میلیارد دلار در ۱۸۷ پروژه رسید. در مقابل، سال گذشته، بخش انرژی تنها ۲۴.۴ میلیارد دلار در ۱۲۹ پروژه جذب کرده بود. چنین سطوح بالای سرمایه‌گذاری در بخش انرژی از سال ۲۰۱۷ تا به حال گزارش نشده بود، زمانی که بخش حمل‌ونقل بیشتر سرمایه‌گذاری‌های PPI جهانی را به خود اختصاص داده بود.

سرمایه‌گذاری در بخش حمل‌ونقل در سال ۲۰۲۳ به ۱۳.۸ میلیارد دلار در ۴۶ پروژه رسید، در حالی که در سال ۲۰۲۲ این رقم ۵۸.۵ میلیارد دلار در ۸۳ پروژه بود. این مقدار کمتر از یک‌چهارم میزان سرمایه‌گذاری‌های سال گذشته و نیمی از تعداد پروژه‌هایی است که به خاتمه تأمین مالی رسیدند. افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در حمل‌ونقل در سال ۲۰۲۲ بیشتر به دلیل پروژه‌های بزرگ جاده‌ای در چین و هند بود. با این حال، این روند در ۲۰۲۳ ادامه نیافت و تنها چهار پروژه در چین و ۱۰ پروژه در هند به خاتمه تأمین مالی رسیدند. این کشورها به ترتیب ۱.۷ میلیارد دلار و ۱.۶ میلیارد دلار تعهد سرمایه‌گذاری گزارش کردند، در حالی که در سال ۲۰۲۲ این ارقام به ترتیب ۲۸.۴ میلیارد دلار و ۹.۳ میلیارد دلار بود.

سرمایه‌گذاری‌ها در بخش آب و فاضلاب به ۱.۸ میلیارد دلار در ۱۹ پروژه رسید که نسبت به ۵.۳ میلیارد دلار در ۲۷ پروژه در سال ۲۰۲۲ کاهش چشمگیری داشت. سرمایه‌گذاری در بخش پسماند شهری هم به ۱۴۶ میلیون دلار در ۱۱ پروژه رسید که کاهش ۸۱ درصدی نسبت به سال گذشته را نشان می‌دهد. در نهایت، سرمایه‌گذاری در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات به رکورد ۷.۸ میلیارد دلار در ۵۲ پروژه رسید که نسبت به ۲.۴ میلیارد دلار در ۱۲ پروژه در سال ۲۰۲۲، رشد قابل توجهی داشت.

۱۱

تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در کشورهای با درآمد پایین و متوسط به تفکیک بخش، ۲۰۱۴-۲۰۲۳

۱.۶. بخش انرژی

در سال ۲۰۲۳، بخش انرژی تقریباً سه‌چهارم (۷۳ درصد) از کل سرمایه‌گذاری‌های جهانی PPI را به خود اختصاص داد و مجموعاً ۶۲.۴ میلیارد دلار در ۱۸۷ پروژه جذب کرد، در حالی که سال گذشته این رقم ۲۴.۴ میلیارد دلار در ۱۲۹ پروژه بود. این بازگشت به سطح سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی پیش از پاندمی است و نشان‌دهنده افزایش تقریباً سه‌برابری سرمایه‌گذاری‌ها در بخش انرژی نسبت به سال ۲۰۲۲ است. بیشترین افزایش در این بخش در منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام رخ داد، جایی که سرمایه‌گذاری‌ها ده برابر شد و از ۴.۲ میلیارد دلار در ۲۰۲۲ به ۴۲.۳ میلیارد دلار در ۲۰۲۳ رسید.

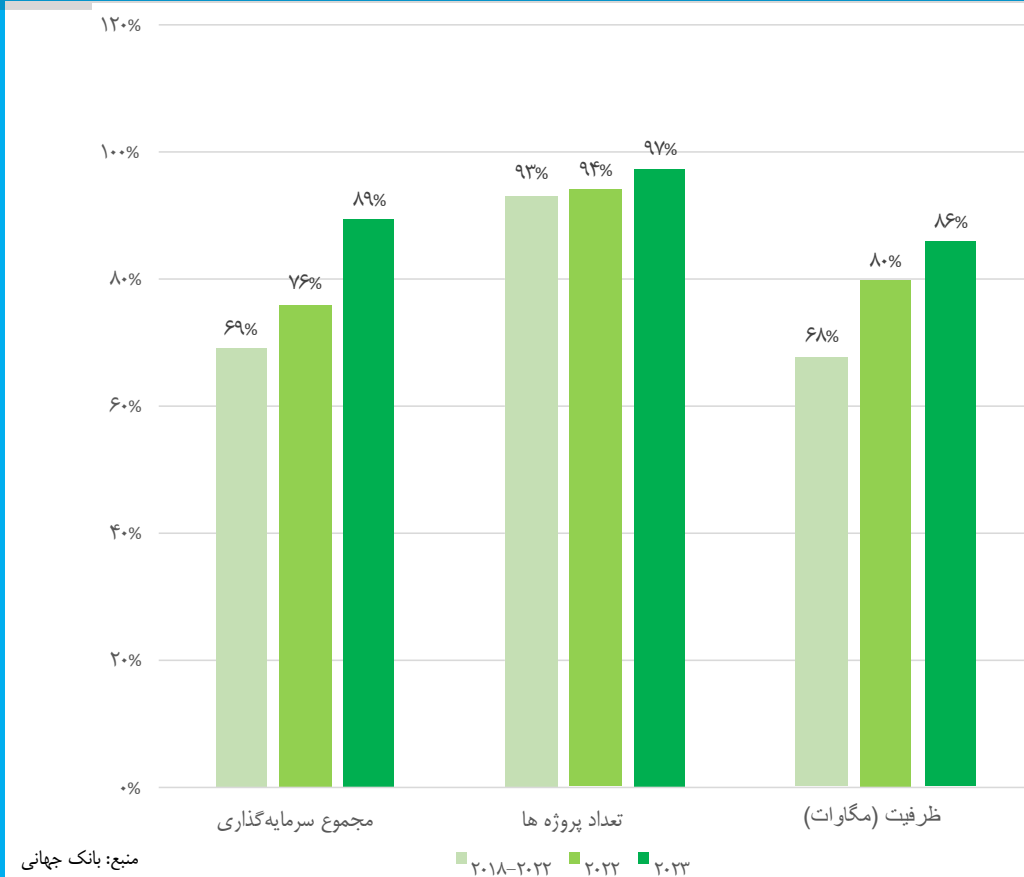
در سال ۲۰۲۳، تقریباً تمام پروژه‌های انرژی (۹۸ درصد) بر تولید برق متمرکز بود. از این میزان، ۸۰ درصد به تولید برق، ۱۷ درصد به انتقال برق و ۲ درصد باقی‌مانده به توزیع اختصاص یافت. همچنین، سرمایه‌گذاری در بخش گاز طبیعی به ۸۴۳ میلیون دلار در سه پروژه رسید.

۲.۶. تولید برق

سرمایه‌گذاری‌های PPI در بخش انرژی بیشتر به سمت گزینه‌های پایدار زیست‌محیطی متمایل شده‌اند. از نظر تعداد پروژه‌ها، در سال ۲۰۲۳، ۹۷ درصد از پروژه‌های تولید برق تجدیدپذیر بودند، در حالی که این میزان در پنج‌ساله گذشته ۹۳ درصد بود. از نظر میزان سرمایه‌گذاری، این مقدار معادل ۸۹ درصد است که نسبت به ۶۹ درصد میانگین پنج‌ساله گذشته (۲۰۱۸-۲۰۲۲) رشد چشمگیری دارد. همچنین، در سال ۲۰۲۳، ۸۶ درصد از پروژه‌های جدید تولید انرژی تجدیدپذیر بودند، در حالی که این رقم در پنج سال گذشته به‌طور میانگین ۶۸ درصد بود. (نمودار ۱۲)

۱۲

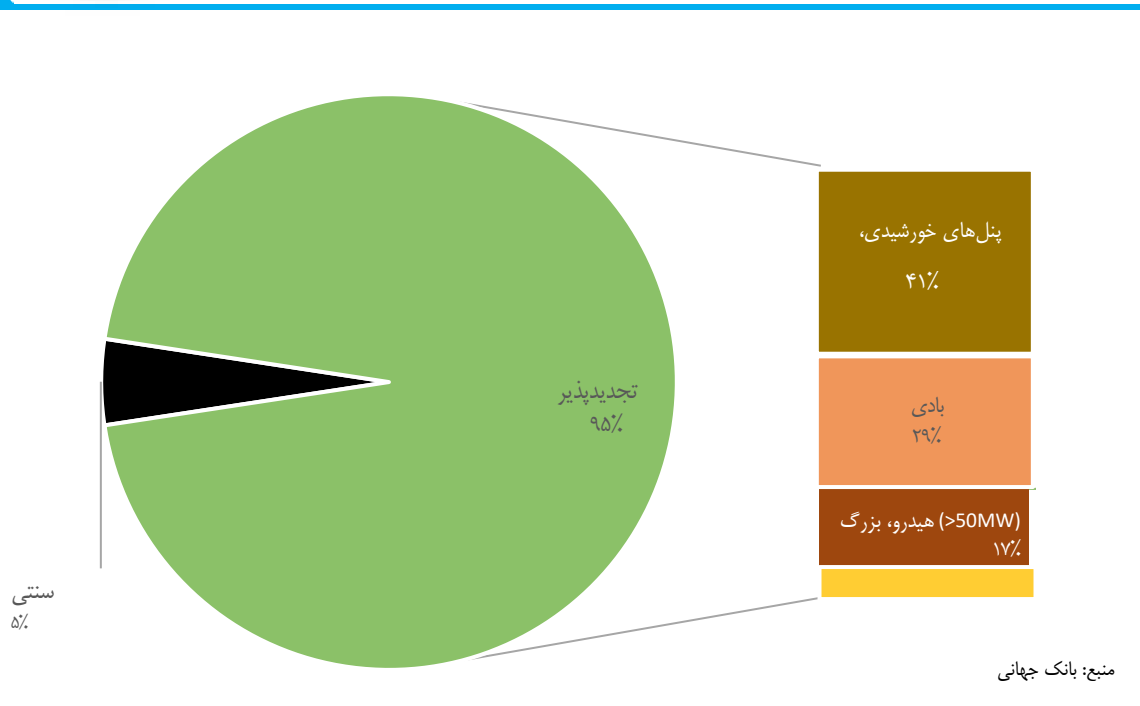
سهم پروژه‌های تولید برق در کشورهای با درآمد پایین و متوسط که از منابع تجدیدپذیر استفاده می‌کنند، به تفکیک حجم سرمایه‌گذاری PPI، تعداد پروژه‌ها، ظرفیت جدید، میانگین پنج‌ساله (۲۰۱۸-۲۰۲۲)، ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳

در سطح کشورها، تقریباً تمامی کشورها گزارش داده‌اند که ۱۰۰ درصد سرمایه‌گذاری‌هایشان در انرژی‌های تجدیدپذیر بوده است، به جز دو مورد خاص: سنگال و ارمنستان. سنگال در سال ۲۰۲۳ چهار پروژه تولید برق داشت که یکی از آن‌ها از ژنراتور دیزلی استفاده می‌کرد، در حالی که ارمنستان یک پروژه تولید برق داشت که از گاز طبیعی استفاده می‌کرد. فناوری پنل‌های خورشیدی ۴۱ درصد از ظرفیت تولید برق در کشورهای با درآمد پایین و متوسط را تشکیل می‌دهد. پس از انرژی خورشیدی، انرژی بادی به عنوان یک منبع مقرون به صرفه و قابل اعتماد از انرژی تجدیدپذیر شناخته شده است و ۲۹ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌ها در بخش انرژی را شامل می‌شود.

۱۳

ترکیب انرژی پروژه‌های جدید تولید برق PPI ، سال ۲۰۲۳

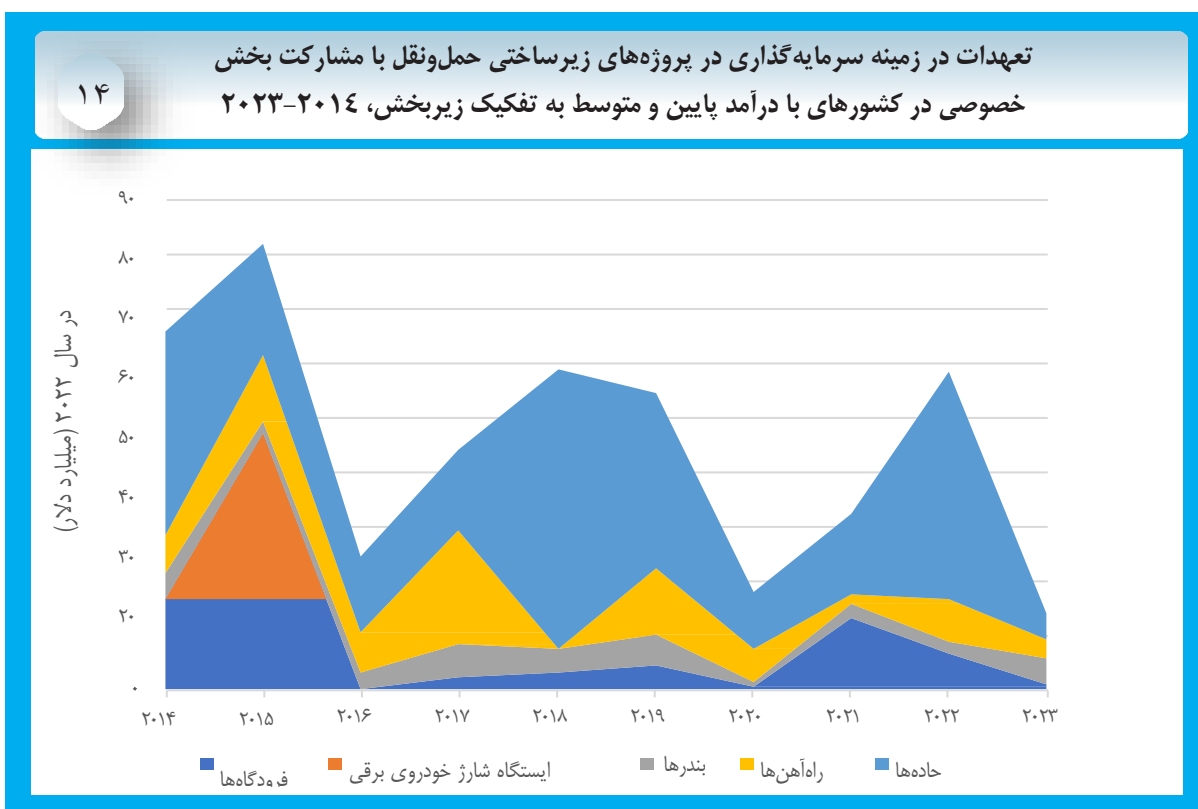

منبع: بانک جهانی

۳.۶. حمل و نقل

سرمایه‌گذاری‌های PPI در بخش حمل و نقل به پایین‌ترین سطح خود در دو دهه اخیر رسید. مجموع سرمایه‌گذاری‌ها در این بخش ۱۳.۸ میلیارد دلار در ۴۶ پروژه بود که فقط ۱۶ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌های PPI را تشکیل می‌دهد. با اینکه پس از پاندمی سفرهای بین‌المللی از سر گرفته شد و این موضوع موجب افزایش قابل توجه سرمایه‌گذاری‌ها در بخش حمل و نقل در سال ۲۰۲۲ شد، اما سرمایه‌گذاری‌ها در سال ۲۰۲۳ حتی از دوران پاندمی هم کمتر بود، زمانی که به دلیل محدودیت‌های حرکتی، سرمایه‌گذاری‌ها در این بخش کاهش یافته بود. این افت شدید عمدتاً به کاهش سرمایه‌گذاری‌ها در پروژه‌های جاده‌ای در چین و هند برمی‌گردد.

۱.۳.۶. جاده‌ها

در سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری جهانی در بخش حمل‌ونقل کاهش چشمگیری داشت و به ۴.۵ میلیارد دلار در قالب ۱۷ پروژه در شش کشور رسید. این رقم در مقایسه با سال ۲۰۲۲، که مجموع سرمایه‌گذاری‌ها به ۴۱.۸ میلیارد دلار در ۶۰ پروژه رسیده بود، کاهش قابل توجهی را نشان می‌دهد. چین و هند، به‌عنوان کشورهای پیشرو در سرمایه‌گذاری‌های جاده‌ای، کاهش‌های چشمگیری را گزارش کرده‌اند. تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری جاده‌ای چین در سال ۲۰۲۳ به ۱.۲ میلیارد دلار رسید، در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۲ برابر با ۲۵.۹ میلیارد دلار بود. هند نیز تنها ۹۱۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری ثبت کرد که در مقایسه با ۶.۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ و میانگین پنج‌ساله گذشته، یعنی ۱۵.۹ میلیارد دلار برای چین و ۴.۳ میلیارد دلار برای هند، کاهش چشمگیر را نشان می‌دهد.

۲.۳.۶. راه‌آهن

در سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری در حوزه راه‌آهن به نصف میزان سال قبل کاهش یافت و به ۳.۴ میلیارد دلار در شش پروژه در چهار کشور رسید. این کاهش قابل توجه، در پی جهش سرمایه‌گذاری ۷.۸ میلیارد دلاری در سال ۲۰۲۲ رخ داد، اگرچه تعداد پروژه‌هایی که به مرحله اتمام تامین جذب سرمایه مالی^{۱۵} رسیدند همچنان ثابت و برابر با شش پروژه باقی ماند. یکی از پروژه‌های برجسته‌ای که در سال ۲۰۲۳ به این مرحله رسید، فاز دوم خط حمل‌ونقل ریلی متروی مانلی^{۱۶} (MRT-7) بود که با مجموع ۱.۸ میلیارد هزینه، بخش عمده سرمایه‌گذاری راه‌آهن در این سال را به خود اختصاص داد.

۳.۳.۶. بنادر

در سال ۲۰۲۳، تعداد ۱۸ پروژه بندری در یازده کشور موفق به جذب سرمایه‌ای به ارزش ۴.۹ میلیارد دلار شدند. این رقم تقریباً دو برابر سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در سال ۲۰۲۲ با مبلغ ۲.۳ میلیارد دلار و همچنین ۳.۱ میلیارد دلار فراتر از میانگین پنج‌ساله گذشته بود. تعداد پروژه‌هایی که به مرحله اتمام تامین جذب سرمایه مالی رسیدند نیز نسبت به سال قبل دو برابر شده و از ۹ پروژه در سال ۲۰۲۲ به ۱۸ پروژه افزایش یافت. منطقه آمریکای لاتین و کارائیب بیشترین سطح سرمایه‌گذاری خصوصی در بنادر را به خود اختصاص داد و مجموعاً ۱.۵ میلیارد دلار جذب کرد. این سرمایه شامل پنج پروژه بندری در برزیل و همچنین بزرگ‌ترین پروژه بندری سال، یعنی فاز اول پایانه چندمنظوره چانکای در پرو به ارزش ۹۷۵ میلیون دلار بود.

۴.۳.۶. فرودگاه‌ها

در سال ۲۰۲۳، میزان تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در فرودگاه‌ها به ۹۵۸ میلیون دلار رسید که در چهار پروژه در برزیل و چین توزیع شد. این میزان سرمایه‌گذاری کمترین سطح از سال ۲۰۲۰ تا کنون است، که علت عمده این افت چشمگیر را میتوان کاهش شدید سفرهای بین‌المللی به دلیل پاندمی جهانی دانست. بزرگ‌ترین پروژه این سال، بازسازی فرودگاه‌های بلاکوی^{۱۷} جنوبی CCR در برزیل بود که با سرمایه‌گذاری ۶۳۵ میلیون دلاری اجرا شد.

^{۱۵} Financial Closure

^{۱۶} Manlia Metro Railway

^{۱۷} The CCR Bloco Sul Brazilian Airports

۵.۳.۶. ایستگاه‌های شارژ الکتریکی

برای تأکید بر اهمیت مسائل مرتبط با تغییرات اقلیمی، پایگاه داده PPI از سال ۲۰۲۲ جمع‌آوری اطلاعات در خصوص ایستگاه‌های شارژ خودروهای برقی (EV) را آغاز کرده است. در سال ۲۰۲۳، یک پروژه ایستگاه شارژ الکتریکی به ارزش ۹۴ میلیون دلار به مرحله نهایی مالی رسید. پروژه شبکه شارژ Eldrive^{۱۸} شامل نصب ۱۰,۵۷۴ ایستگاه شارژ در کشورهای بلغارستان، رومانی، لیتوانی و لتونی است. این پروژه توسط شرکت^{۱۹} eMobility International از لیتوانی تأمین مالی شده و نقش چشمگیری در توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل پاک در این مناطق ایفا می‌کند.

^{۱۸} The Eldrive Charging Station Network

^{۱۹} eMobility Internation Co.

۴.۶. آب و فاضلاب

در سال ۲۰۲۳، تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری در بخش تأمین آب و فاضلاب به ۱.۸ میلیارد دلار در ۱۹ پروژه در هشت کشور رسید که تنها یک‌سوم سرمایه‌گذاری‌های ثبت‌شده در سال ۲۰۲۲ بود. از کل این سرمایه‌گذاری‌ها، ۷۲ درصد مربوط به پروژه‌های تأسیسات آب و ۲۸ درصد مربوط به پروژه‌های تصفیه آب بودند. اندونزی بیش از نیمی از سرمایه‌گذاری‌ها را به خود اختصاص داد و بزرگ‌ترین پروژه‌اش، یعنی سیستم تأمین آب شرب بالادست جاکارتا - فاز ۱ به ارزش ۷۹۰ میلیون دلار، به خاتمه تأمین مالی رسید. سایر کشورهای دارای سرمایه‌گذاری در بخش آب و فاضلاب شامل برزیل (۲۸۷ میلیون دلار، چهار پروژه)، کامبوج (۲.۳ میلیون دلار، یک پروژه)، چین (۲۸۶ میلیون دلار، ۹ پروژه)، فیلیپین (۳.۷ میلیون دلار، یک پروژه)، تانزانیا (مبلغ سرمایه‌گذاری موجود نیست، یک پروژه) و تونس (۲۲۰.۶ میلیون دلار، یک پروژه) بودند.

۵.۶. پسماند شهری

در سال ۲۰۲۳، سرمایه‌گذاری‌ها در بخش پسماند شهری به ۱۴۶ میلیون دلار در ۱۱ پروژه در چهار کشور کاهش یافت. این میزان کمتر از ۷۹۶ میلیون دلار در ۹ پروژه در شش کشور در سال ۲۰۲۲ بود. سرمایه‌گذاری‌های گزارش‌شده برای سال ۲۰۲۳، هم از نظر مبلغ و هم تعداد پروژه‌ها، حتی از دوران پاندمی نیز پایین‌تر بود. کشورهای دارای سرمایه‌گذاری در بخش پسماند شهری در سال ۲۰۲۳ عبارتند از: بلغارستان (۳۵.۴ میلیون دلار، ۸ پروژه)، هند (۱۹.۶ میلیون دلار، یک پروژه)، برزیل (۳۱.۳ میلیون دلار، یک پروژه) و اندونزی (۶۰ میلیون دلار، یک پروژه).

۶. فناوری اطلاعات و ارتباطات

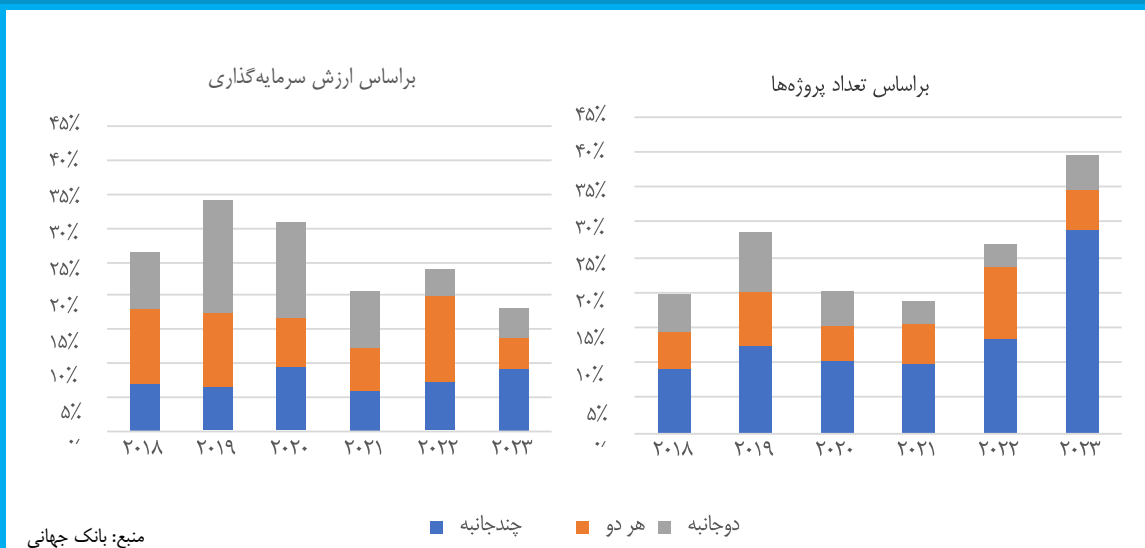
سرمایه‌گذاری در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات تقریباً چهار برابر افزایش یافت و به ۷.۸ میلیارد دلار در ۵۲ پروژه در ۳۵ کشور رسید. این رشد قابل توجه به دلیل تعدادی پروژه فرامرزی در سال ۲۰۲۳ بود که چندین کشور را دربر می‌گرفت. یکی از پروژه‌های شاخص، خاتمه تأمین مالی یک پروژه بزرگ به ارزش ۲.۶ میلیارد دلار در فیلیپین (شبکه و گسترش پورتفوی DITO Telecommunity) بود. همچنین، پروژه‌های متعددی در مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا (۱.۲ میلیارد دلار در ۲۶ پروژه) و آمریکای لاتین و کارائیب (۱.۴ میلیارد دلار در ۱۵ پروژه) سهم قابل توجهی در رشد بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات داشتند. بیشتر این پروژه‌ها در حوزه زیرساخت‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و مراکز داده اجرا شدند. در مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا، پروژه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات در ۱۷ کشور به مرحله خاتمه تأمین مالی رسیدند.

۷. روندهای تأمین مالی

۱.۷. حمایت مؤسسات مالی توسعه و اعتبار صادراتی (DEFI)

در سال ۲۰۲۳، مشارکت DEFI در پروژه‌های زیرساختی به‌طور قابل‌توجهی افزایش یافت و ۱۲۷ پروژه از نوعی حمایت DEFI بهره‌مند شدند. این رقم معادل ۴۰ درصد از تمام پروژه‌های PPI است که نسبت به ۲۶ درصد در سال ۲۰۲۱ و ۱۸ درصد در سال ۲۰۲۲ رشد زیادی داشته است (نمودار ۱۵). از نظر ارزش سرمایه‌گذاری، پروژه‌هایی که از حمایت DEFI برخوردار بودند، ۱۹ درصد از کل تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری را تشکیل دادند که کمی کمتر از ۲۳ درصد سال گذشته است.

۱۵ سهم تعهدات زیرساختی با مشارکت بخش خصوصی در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه که از حمایت مؤسسات مالی چندجانبه/دوجانبه (DEFIs) برخوردار شده‌اند، ۲۰۲۳ – ۲۰۱۸

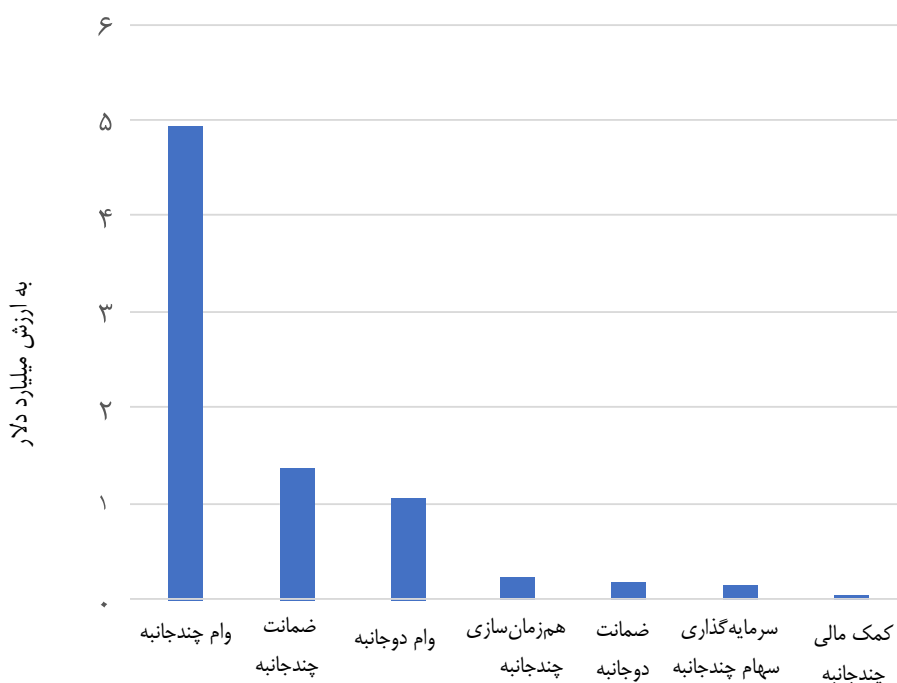
همانند سال‌های گذشته، حمایت DEFI عمدتاً در بخش انرژی متمرکز بود و ۶۰ درصد از پروژه‌هایی که از حمایت DEFI برخوردار بودند، در این بخش قرار داشتند. به‌ویژه، این حمایت‌ها بیشتر به پروژه‌های انرژی تجدیدپذیر اختصاص داشت که با تلاش‌های جهانی برای کاهش گازهای گلخانه‌ای و مقابله با تغییرات اقلیمی هماهنگ است.

با دیدگاهی منطقه‌ای، مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا به عنوان منطقه‌ای با بیشترین تعداد معاملات حمایت‌شده توسط DEFI برجسته است، که در مجموع ۲۹ معامله را شامل می‌شود DEFI. همچنین نقش مهمی در تحریک سرمایه‌گذاری در سطوح مختلف درآمدی ایفا کرده، به‌ویژه در کشورهای با درآمد پایین و متوسط. بیشترین حمایت DEFI در گروه کشورهای با درآمد پایین‌تر و متوسط صورت گرفته است، به‌طوری‌که ۵۱ پروژه از ۱۰۲ پروژه در این گروه قرار دارند. با این حال، از نظر درصدی، کشورهای با درآمد پایین بیشترین سهم پروژه‌ها را با حمایت DEFI داشتند، به‌طوری‌که ۲۸ از ۳۱ پروژه این کشورها از حمایت DEFI برخوردار بودند.

در سال ۲۰۲۳، DEFI حمایت مستقیم بدهی به مبلغ ۶۰ میلیارد دلار ارائه کرد. از این مقدار، ۱۸ درصد (۱۰ میلیارد دلار) توسط مؤسسات دوجانبه به ۱۹ پروژه اختصاص یافت. مؤسسات چندجانبه نیز ۴۹ میلیارد دلار وام مستقیم به ۶۰ پروژه دادند. دیگر انواع حمایت DEFI در سال ۲۰۲۲ شامل ضمانت‌ها (۱۶ میلیارد دلار)، هم‌زمان‌سازی‌ها (۲۴۲ میلیون دلار)، سرمایه‌گذاری‌های سهامی (۱۵۸ میلیون دلار) و کمک‌های مالی (۵۴ میلیون دلار) بود (نمودار ۱۶).

۱۶

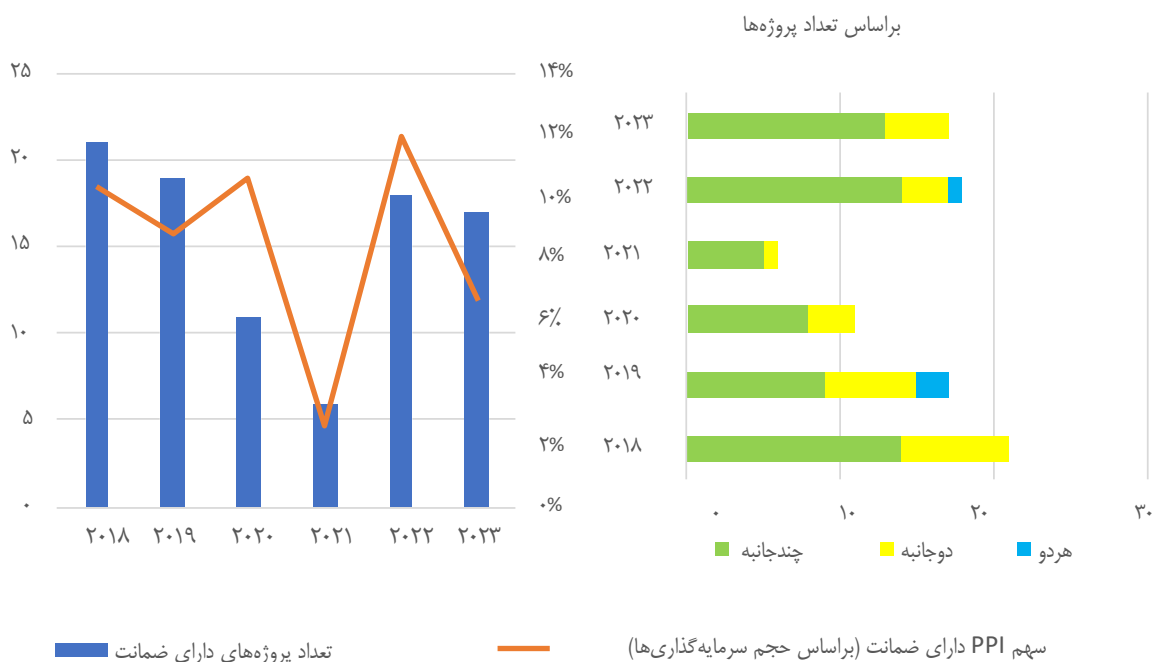
تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری DEFI در PPI به تفکیک نوع، ۲۰۲۳

منبع: بانک جهانی

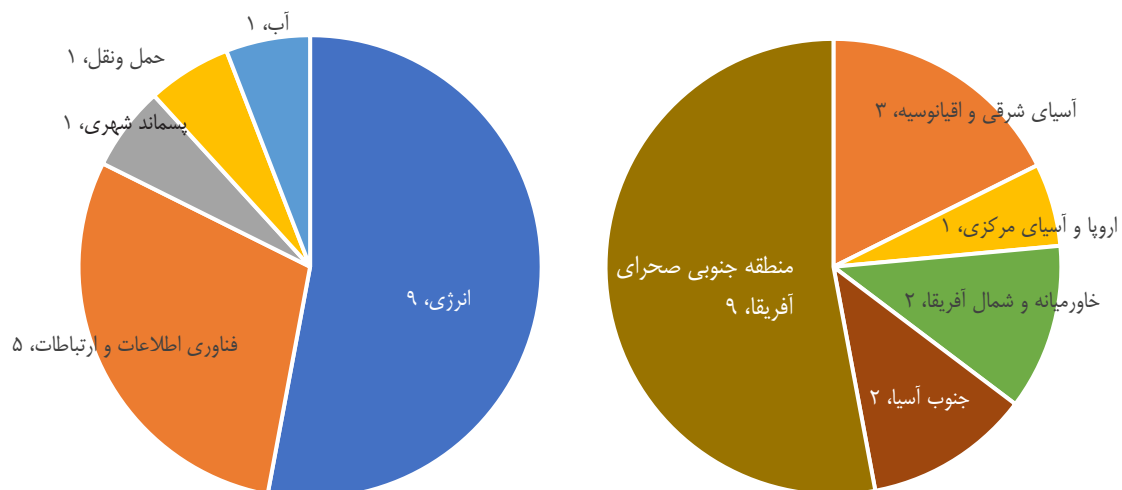
۱۷

پروژه‌های با تعهدات در زمینه سرمایه‌گذاری خصوصی شامل ضمانت‌ها در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه، ۲۰۱۸-۲۰۲۳

منبع: بانک جهانی

در سال ۲۰۲۳، ۱۷ پروژه در بخش‌های مختلف از طریق ضمانت‌ها یا بیمه‌های ارائه‌شده توسط DEFI مورد حمایت قرار گرفتند. بخش عمده این حمایت‌ها به پروژه‌های حوزه انرژی اختصاص یافت. از میان این پروژه‌ها، ۹ مورد در مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا واقع شده‌اند. کشورهای این منطقه که از این ضمانت‌ها بهره‌مند شدند شامل بوتسوانا، چاد، اتیوپی، گینه، گینه بیسائو، ماداگاسکار، رواندا، آفریقای جنوبی و اوگاندا هستند.

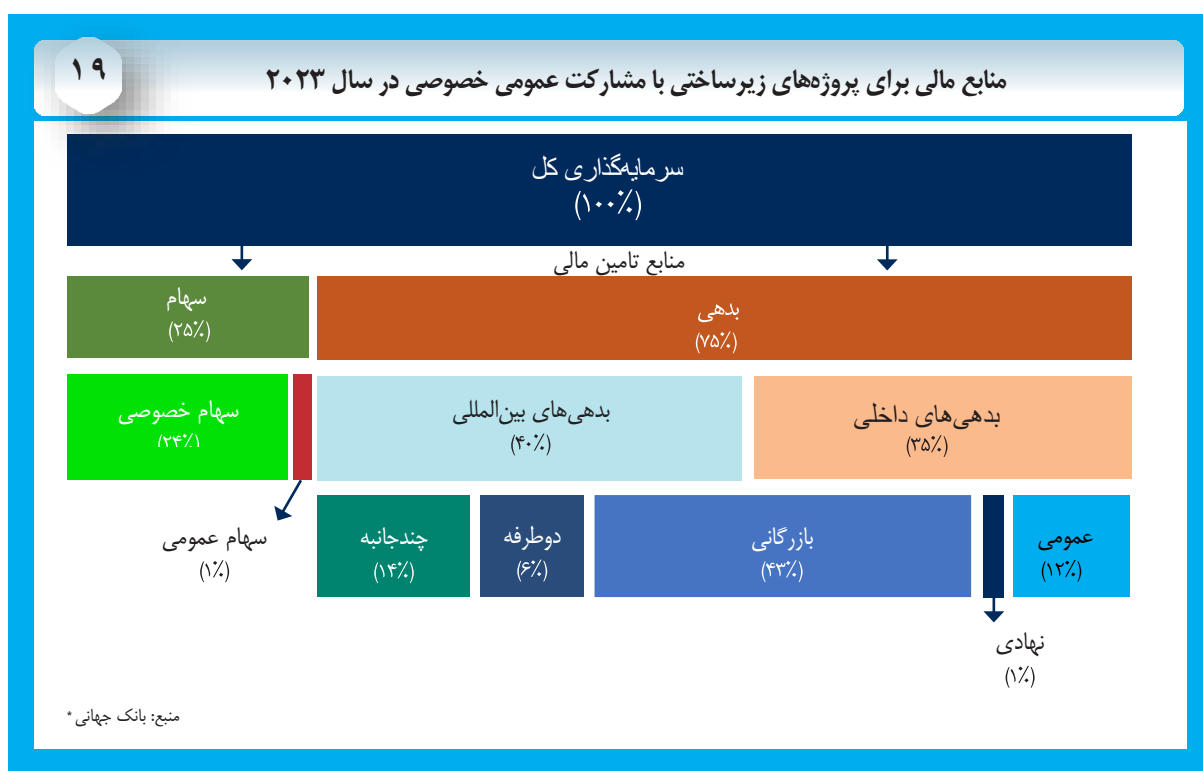

منبع: بانک جهانی

۳.۷. ترکیب تامین مالی

در سال ۲۰۲۳، اطلاعات مالی دقیق برای نزدیک به ۶۰ درصد از پروژه‌ها (۱۳۶ پروژه) در دسترس بود که این پروژه‌ها از نظر ارزش سرمایه‌گذاری، ۶۲ درصد از کل پروژه‌های PPI را شامل می‌شدند (۲۸.۳ میلیارد دلار از مجموع ۴۵.۶ میلیارد دلار). تمامی اطلاعات ارائه‌شده در این بخش بر اساس این پروژه‌ها گردآوری شده است.

از مجموع ۲۸.۳ میلیارد دلار تأمین مالی، حدود ۱۳ درصد (۳.۷ میلیارد دلار) از منابع دولتی، ۶۷ درصد (۱۹.۲ میلیارد دلار) از منابع خصوصی، و ۲۰ درصد (۵.۷ میلیارد دلار) از منابع DEFI تأمین شده است. در نمودار بالا تحلیل دقیقی از منابع تأمین سرمایه ارائه می‌دهد. افزایش تأمین مالی از منابع دولتی عمدتاً به دلیل نقش گسترده‌تر بانک‌های دولتی بوده است.

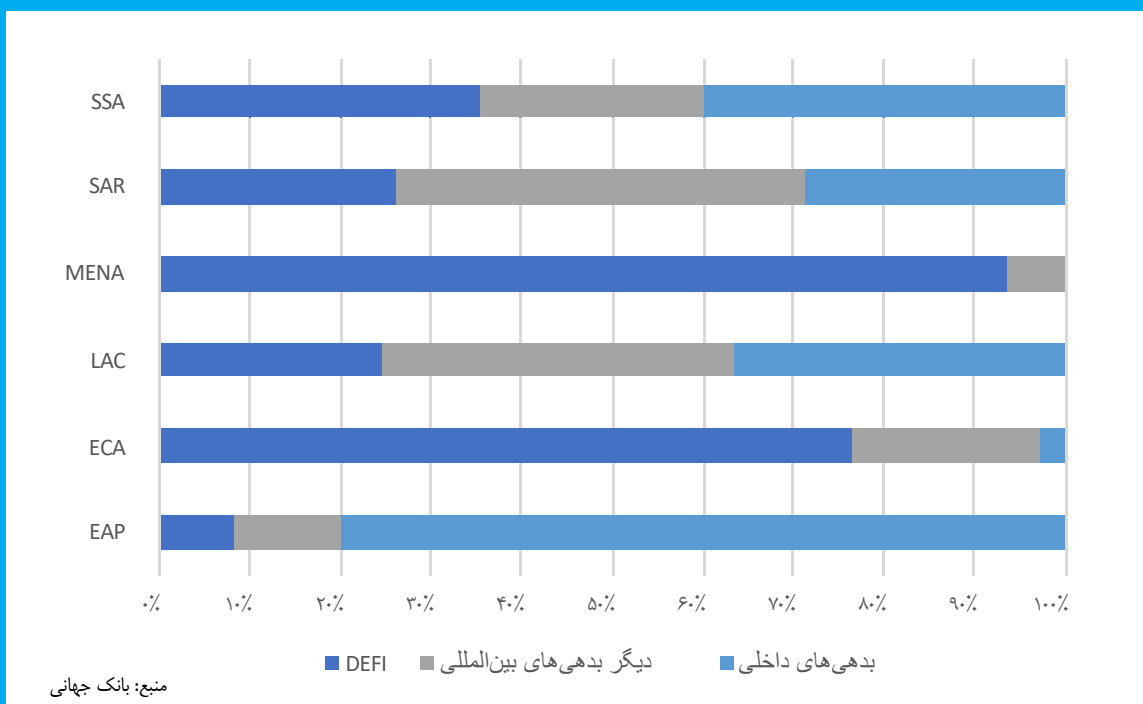
از مجموع ۶.۹ میلیارد دلار سهامی که در سال ۲۰۲۳ تأمین شد، بخش عمده‌ای از آن، یعنی ۹۵ درصد، از منابع خصوصی تأمین گردید. پنج درصد باقی‌مانده، معادل ۲۹۳ میلیون دلار، توسط شرکت‌های دولتی یا دولت‌هایی که در پروژه‌های مشارکتی (Joint Venture) حضور داشتند، تأمین شد.

منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام تنها منطقه‌ای بود که در آن بدهی‌های محلی در سرمایه‌گذاری‌های PPI سال ۲۰۲۳ غالب بود و ۸۰ درصد از مجموع بدهی منطقه را به خود اختصاص داد (نمودار ذیل). در مقابل، منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا هیچ‌گونه بدهی‌ای از موسسات مالی محلی دریافت نکرد و منطقه اروپا و آسیای مرکزی نیز تنها بخش اندکی از بدهی‌های خود را از وام‌دهندگان محلی تأمین کرد. در عوض، این دو منطقه بیشتر وام‌های خود را از مؤسسات چندجانبه دریافت کردند. قابل توجه است که در سال ۲۰۲۳، مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا سهم قابل توجهی از بدهی خود (۴۰ درصد) را از وام‌دهندگان محلی تأمین کرد.

این افزایش عمدتاً به دلیل گزارش تعداد زیادی پروژه PPI از سوی آفریقای جنوبی در این سال بوده است.

۲۰

سهم بدهی بین‌المللی بر اساس منطقه برای پروژه‌های زیرساختی با مشارکت خصوصی در بازار های نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه در سال ۲۰۲۳

منطقه آسیای شرقی و اقیانوس آرام تنها منطقه‌ای بود که در آن بدهی‌های محلی در سرمایه‌گذاری‌های PPI در سال ۲۰۲۳ غالب بود و ۸۰ درصد از کل بدهی‌های منطقه را تشکیل می‌داد (نمودار ۲۰). در مقابل، در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا هیچ بدهی‌ای توسط مؤسسات مالی محلی تأمین نشد، و در منطقه اروپا و آسیای مرکزی تنها بخش کمی از بدهی‌ها از سوی وام‌دهندگان محلی تأمین شد. در عوض، بیشتر وام‌ها در این دو منطقه از سوی مؤسسات چندجانبه تأمین شد. نکته قابل توجه این است که در مناطق جنوب صحرای بزرگ آفریقا، ۴۰ درصد از بدهی‌ها در سال ۲۰۲۳ از سوی وام‌دهندگان محلی تأمین شد. این افزایش عمدتاً به آفریقای جنوبی مربوط می‌شود که امسال پروژه‌های PPI زیادی گزارش کرده است.

۸. توصیه‌های سیاستی

با توجه به داده‌های ارائه‌شده و تجارب موفق در پروژه‌های PPI، توصیه‌های سیاستی زیر می‌توانند به بهبود روند سرمایه‌گذاری‌ها و تقویت مشارکت بخش خصوصی کمک کنند:

۱. تقویت چارچوب‌های قانونی و تضمین شفافیت در قراردادها

- ایجاد چارچوب‌های قانونی قابل پیش‌بینی، شفاف و جامع که به سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی اعتماد بدهد.
- توسعه مکانیزم‌های نظارتی مستقل برای افزایش شفافیت در فرآیندهای مناقصه، انتخاب پیمانکاران و عقد قراردادها.
- تعریف استانداردهای قراردادی برای کاهش احتمال اختلافات و تسریع در اجرا و بهره‌برداری پروژه‌ها.

۲. تسهیل دسترسی به منابع مالی بین‌المللی و حمایت‌های DEFI

- تقویت همکاری با مؤسسات مالی توسعه‌ای (DEFI) و سازمان‌های چندجانبه برای افزایش مشارکت آنها در پروژه‌ها، خصوصاً در بخش‌های انرژی تجدیدپذیر.
- طراحی بسته‌های تشویقی برای تسهیل جذب منابع مالی بین‌المللی، مانند ضمانت‌های دولتی، هم‌زمان‌سازی و هم‌کاری نزدیک‌تر با بانک‌های توسعه‌ای.
- ایجاد صندوق‌های ترکیبی که بتواند از سرمایه‌گذاری‌های خصوصی با حمایت عمومی یا نهادی محافظت کند.

۳. توسعه زیرساخت‌های انرژی با تمرکز بر منابع پایدار

- ارائه مشوق‌های مالی و مالیاتی برای پروژه‌های انرژی تجدیدپذیر، شامل پروژه‌های خورشیدی، بادی و سایر منابع پایدار.
- سرمایه‌گذاری در فناوری‌های نوآورانه و پشتیبانی از پروژه‌های تولید و انتقال انرژی که کمترین تأثیر زیست‌محیطی را دارند.
- گسترش دسترسی به ابزارهای مالی ویژه، مانند اوراق سبز، برای تسهیل تأمین مالی پروژه‌های تجدیدپذیر.

۴. تشویق سرمایه‌گذاری محلی در کنار جذب سرمایه‌گذاران خارجی

- ارائه تسهیلات بانکی بلندمدت و کاهش مالیات برای سرمایه‌گذاران محلی، به‌ویژه در بخش‌هایی با ظرفیت رشد بالا مانند مدیریت پسماند شهری و تأمین آب.
- حمایت از پروژه‌های کوچک و متوسط که توسط شرکت‌های داخلی اجرا می‌شوند، از طریق صندوق‌های تضمینی یا اعطای وام‌های با نرخ بهره پایین.
- ایجاد برنامه‌های مشارکت عمومی-خصوصی منطقه‌ای که سرمایه‌گذاران محلی را در کنار شرکت‌های بین‌المللی قرار دهد.

۵. ارتقای زیرساخت‌های حمل‌ونقل و تمرکز بر تنوع بخشی‌ها

- حمایت از پروژه‌های استراتژیک حمل‌ونقل مانند توسعه بنادر و فرودگاه‌ها که تأثیر مستقیم بر رشد اقتصادی و بهبود لجستیک دارند.

- ارائه مشوق‌های مالی و تضمین‌های بلندمدت برای پروژه‌های بندری و فرودگاهی، و طراحی مدل‌های تأمین مالی که ریسک سرمایه‌گذاران خصوصی را کاهش دهد.
- ترویج استفاده از فناوری‌های نوین در پروژه‌های حمل‌ونقل، مانند زیرساخت‌های دیجیتالی و سیستم‌های هوشمند حمل‌ونقل.

۶. تقویت مشارکت کشورهای کم‌درآمد و در حال توسعه

- طراحی سیاست‌های حمایتی برای افزایش دسترسی کشورهای عضو انجمن توسعه بین‌الملل به منابع مالی و پروژه‌های PPI.
- ایجاد برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی نهادهای دولتی در این کشورها برای مدیریت بهتر پروژه‌های PPI.
- ترویج همکاری‌های منطقه‌ای میان کشورهای انجمن توسعه بین‌الملل برای اشتراک‌گذاری تجارب موفق و جذب سرمایه‌گذاران خارجی.

۷. افزایش شفافیت و رقابت‌پذیری در مناقصات

- استانداردسازی فرآیندهای مناقصه برای کاهش زمان و هزینه‌های مرتبط.
- تقویت شفافیت در انتخاب پیمانکاران، انتشار عمومی اسناد مناقصه و نتایج ارزیابی‌ها.
- فراهم کردن شرایط رقابتی عادلانه برای شرکت‌های داخلی و خارجی با هدف افزایش کیفیت و کاهش هزینه‌ها.

۸. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات

- ارائه مشوق‌های مالی برای گسترش شبکه‌های پهن‌بند و زیرساخت‌های دیجیتالی.
- حمایت از پروژه‌های نوآورانه در زمینه‌های مراکز داده و فناوری‌های ارتباطی فرامرزی.
- استفاده از مدل‌های مشارکت عمومی-خصوصی در پروژه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات برای کاهش هزینه‌های اولیه و تسریع در اجرا.

با پیاده‌سازی این توصیه‌ها، دولت‌ها و نهادهای مسئول می‌توانند بسترهای بهتری برای جذب سرمایه‌گذاری خصوصی ایجاد کنند و از پتانسیل‌های موجود در بخش خصوصی برای توسعه پایدار بهره ببرند.

٩. منابع

- World Bank. (2023). *Annual Report of Private Participation in Infrastructure*. Retrieved from <https://ppi.worldbank.org/content/dam/PPI/documents/PPI-2023-Annual-Report-Final.pdf>

